

«Дана басшы — мықты ел»

Жетпіс жылға созылған Кеңес үкіметінің билігі қазақтың сан ғасырлық әдет-ғұрпы мен мәдениетіне түбегейлі өзгеріс енгізді. Бабалар аманатының бір парасын ұмыт қалдырсақ, келесілері ескерусіз қалып жатыр. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев өзінің «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында және биыл жарық көрген «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласында сол ұмыт қалған дәстүрді қайта жаңғыртып, ұлттық санаға серпіліс әкелу керектігін айтқан болатын. Президент мақаласы қоғамда қызу талқылауға түсіп, ғалымдар мен зиялы қауым өкілдерінің қолдауына ие болды.

Қарағанды қаласында жастарды «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласының мазмұнымен таныстыру, талқылау және жүзеге асыру жолдарын бірлесіп отырып іздеу мақсатында «Дана басшы — мықты ел» шарасы өткізілді. Қарағанды индустриалды-технологиялық колледжінің кітапханашылары мен №1 жасөспірімдерге қызмет көрсету филиалы бірлестікте ұйымдастырған шараға қатысқан жастар тарихтың тағлымынан хабар алып, толғандырған сауалдарына жауап тапты.

Оқушылар шара барысында Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті — Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың ғұмырбаянымен танысты. Кітапхана қызметкерлері балаларға Президенттің қарапайым металл балқытушыдан дана саясаткерге дейінгі қалыптасу жолдарын баяндап берді. Иә, бір замандарда қазақ жерінде енді ғана бой көтерген алып өндіріс ошағы — Қазақстан магниткасын дамыту мақсатында келген балаң жігіт бүгінде халықаралық аренада мойындалған, аброй-беделі зор саясаткерге айналды. Осының нәтижесінде Қазақстан әлем елдерімен терезесі тең, төрт құбыласы түгел мемлекет болып қалыптасты.

Шара барысында жастарға Елбасымыздың «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласына қатысты толыққанды ақпарат ұсынылды. Нұрсұлтан Назар-

баев бұл мақала «Рухани жаңғыру» бағдарламасының жалғасы екендігін айтқан болатын. Яғни, «Рухани жаңғыру» аясында нақты атқарылуы тиіс бағыттарды айшықтап, олардың маңыздылығы мен өзектілігіне тоқталған.

Мақалада Қазақстан тарихын зерделеп, ұлттық мәдениетті қайта жаңғыртудың басым бағыттары көрсетілген. Еліміз тәуелсіздік алған күннен бастап жоғын түгендеп, барын дамыту бағытында тоқтаусыз жұмыс істеп келеді. Әр жылдарда қабылданған бағдарламалар сәтті жұмыс істеп, өз миссияларын ойдағындай атқара білген еді. Ал, бұл ұлттың рухани жаңғыруындағы ерекше белес. Тәуелсіздік жылдары, бір жағынан, өткен мұрадан арылу уақыты, екінші жағынан — өз тарихы туралы сапалы жаңа білімнің жинақталу кезеңі, оған деген мүлдем жаңа бағыттағы көзқарас.

Елбасымыз мақала басында айтқандай, біздің тарихымызда қасіретті сәттер мен қайғылы оқиғалар, сұрапыл соғыстар мен қақтығыстар, әлеуметтік

тұрғыдан қауіпті сынақтар мен саяси қуғын-сүргіндер аз болмады. Көпқырлы әрі ауқымды тарихымызды дұрыс түсініп, қабылдай білуіміз керек. Қазіргі қазақ ұрпағы осы тарихи деректер мен шындықтарды жақсы білуге тиіс. Біліп қана қоймай, оның әр сүйем жерін қастерлеуі, бағалауы, асқақтатуы керек. Біз еліміздің өркен жайып, әлем көшіне ұдайы ілесіп жүре беруі жолында қалтқысыз қызмет етуіміз қажет.

Жиынға қатысқан жастар Елбасымыздың Қазақстан тарихын тыңғылықты зерттеп, архивтегі дерекқорлар мен соңғы жылдардағы археологиялық қазба жұмыстары кезінде табылған мұралардың негізінде қайта зерделеп, жазып шығу идеясын бір ауыздан қолдады.

Шара соңында балалар «Елбасының жасампаздығы» кітап көрмесімен танысып, «Көшбасшысының жасампаз рөлі» бейнефильмін тамашалады.

Нұрлыхан ҚАЛҚАМАНҰЛЫ

Президент күні қарсаңында 130-ға жуық қарағандылық баспаналы болды

Тұңғыш Президент күні мерекесі қарсаңында қарағандылық тұрғындар «Нұрлы жер» мемлекеттік тұрғын үй бағдарламасы аясында «Сатып алумен жалға алу» бағыты бойынша жаңа пәтер кілттерін алды.

Қарағанды қаласының тұрғыны, Жанар Нұркетаева:

«Біз үшін бұл үлкен қуаныш, үлкен мереке. Үш бөлмелі пәтерге ие болдық іші жарық әрі кең екен. Осы күнге дейінгі аралықта отбасымызбен екі бөлмелі пәтерді жалдап тұратын едік. Ал, енді үйді «Нұрлы жер» бағдарламасы аясында өтемақ есебінен алдық,» - дейді.

Кезекті тұрғын үйді преференциалдық санаттағы тұрғындар мен жалға алушыларға берді. Аталмыш тұрғын үйлер «Нұрлы жер» бағдарламасы аясында салынған. Әр шаршы метрдің бағасы 736 теңгені құрайды.

Жалынды жастар — ел ертеңі

Әлемде екі жүзге тарта тәуелсіз мемлекет бар екен. Салт-дәстүрі, өмірлік ұстанымы мен дүниетанымдары әр алуан. Кейде, бір елдің ұстанымы екінші елдің ғұрпына мүлдем кереған болуы мүмкін. Десек те, әлем елдерінің барлығына ортақ, бұлжымайтын түсінік бар. Ол — жастар мәселесі. Иә, жастар — елдің келешегі. Өмірге құштар, ізденімпаз, Отанын сүйетін хәм елі үшін еңбек етуге дайын ұрпағы бар мемлекеттің келешегі кемел, болашағы жарқын болмақ.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күні қасаңында Қарағанды қаласында ауқымды шара өтті. Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде өңірдегі белсенді жастар бас қосып, студенттер форумын өткізді. Оған Қарағанды қаласының әкімі Нұрлан Әубәкіров, Елбасымен бірге білім алып, қызмет жасаған замандастары, Қарағанды қаласының құрметті азаматтары, қаламыздың жоғары оқу орындарының студенттері, сонымен қатар, жас кәсіпкер Айбол Исабек, үш тілді меңгерген студент, өнерлі азамат Михуля Юрий, «Қазақстан барысы - 2018» жеңімпазы, ел мақтанышы, спортшы Ержан Шынкеев және қала белсенділері, студенттік өзін-өзі басқару органдарының өкілдері қатысты. Жиынның негізгі мақсаты — ұлтаралық келісі мен татулықты нығайту, патриотизмді насихаттау және

жас буын өкілдерінің талабы мен талантын шындау.

Жастар қауымын мерейлі мереке, Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күнімен құттықтаған Қарағанды қаласының әкімі Нұрлан Әубәкіров ел тарихына тоқталып, Тәуелсіздік жылдардағы толағай табыстарымыз туралы айтып берді.

Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаев Тәуелсіздік алған тұста халықтың ықыласына бөленіп, алғашқы сайлауда 98,89 пайыз дауыспен Президент болып сайланды. Тоқсаныншы жылдардағы өтпелі кезеңде жас мемлекеттік туын шайқалтпай, іргелі елге айналдырды. Осы аралықта Тәуелсіз Қазақ елінің даму қарқыны өрістеп, өзге елдермен тереземіз теңесті. Айтулы жетістіктерге қолжеткіздік. Бүгінгі жастар, осы жолды жалғастыруына көміл сенімдімін, - деді Нұрлан Әубәкіров.

Жастар форумында есімі қаламызға ғана емес күллі республикаға, қала берді халықаралық аренада жиі айтылатын тұлғалар сөз алып, өмірлік тәжірибелерімен бөлісті. Жас буын өкілдеріне ағалық ақылдарын айтып, бағыт-бағдар сілтеді. Солардың бірі — спортта өз биігін бағындырып, халық ықыласына бөленген белгілі балуан Ержан Шынкеев.

Осы форумға қатысушы жастар тарапынан қойылған сауалдарға зер сала отырып, бір байқағаным, студенттер арасында спортқа деген қызығушылық артқан тәрізді. Бұл қуанарлық жағдай.

Өйткені, спорт — саулық кепілі. Маған қойылған сұрақтардың басым бөлігі спорт тақырыбына және әлеуметтік мәселелерге бағытталды, - дейді Ержан Шынкеев.

Жастар форумы тек биыл ғана ұйымдастырылып отырған жоқ. Бұл — дәстүрге айналған игі шара. Студенттер жоғары оқу орындарында білім алып қана қоймай, осындай шаралар нәтижесінде үлгі боларлық азаматтармен жүздесіп,

өмірлік ұстанымдарын қалыптастырады, ой түйіндейді.

Биылғы шара толығымен Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күніне бағытталған. Форум өткен залдың аурасы да ерекше. Жалындаған жастар, сахынада шырқалған патриоттық әндер мен желбіреген көк байрақ. Барлығы ерекше жарасым тауып, рух шашып тұр...

Нұрлыхан ҚАЛҚАМАНҰЛЫ,
Қарағанды қаласы.

Из Щучинска в Зеренду можно доехать в два раза быстрее

Специалисты BI Group и «Казавтожола» рассказали об особенностях новой трассы. Компания BI Group, АО «НК «ҚазАвтоЖол» при содействии Министерства по инвестициям и развитию РК организовали пресс-тур на трассу Щучинск — Зеренда. Реконструкцию дороги проводит подразделение компании BI Group «Казакдорстрой», сообщает корреспондент центра деловой информации Kapital.kz.

Новая дорога протяженностью 80 км значительно сократит расстояние и время движения транспорта между двумя курортными городами. Планируется, что среднее время пути займет не больше часа. Расчетная скорость движения составит 100 км в час. На данный момент проезд осуществляется через Кокшетау, что на 50 км дальше.

Проект дороги разделен на три лота: «0–30 км», «30–47 км» и «47–80 км». Автодорога отнесена ко второй (первые 6 км пути) и третьей категориям технической сложности. Ширина двухполосной трассы составляет 7 метров. В завершающемся строительном сезоне дорожники «Казакдорстрой» на всех трех лотах вели устройство нижнего (грунтово-минеральная смесь) и верхнего (органоминеральная смесь) слоев основания, укладывали крупнозернистый асфальтобетон. В пик сезона на проекте одновре-

менно работали 670 специалистов и более 150 единиц дорожно-строительной техники. По словам замглавы филиала «Казавтожол» Амангельды Беримжанова, толщина слоев основания дорожного полотна составляет около 45 см и около 15 см — толщина верхнего и нижнего слоев покрытия, что «создает необходимый модуль упругости».

«В проекте (строительства трассы Щучинск — Зеренда. — Ред.) предусмотрено строительство 4 автопавильонов, 2 площадок отдыха для удобства путников, а также порядка 15 км снегозащитного забора и объект светофорного регулирования. Пропускная способность дороги — 3 тыс. автомобилей в сутки. Конечно, с каждым годом интенсивность увеличивается, поэтому проект рассчитан на перспективу», — рассказал Амангельды Беримжанов.

При строительстве применялись только отечественные строительные материалы с учетом прогрессивных технических разработок. В их числе система 3D-нивелирования Trimble, позволившая упростить и ускорить производство. Значительно улучшили работу наши преимущества в виде собственной высокотехнологичной лаборатории, системы GPS-трекинга и передвижные дробильно-сортировочные установки. Также мы активно применяем инструменты Lean. Асфальтобетонные заводы были распо-

ложены вблизи карьеров, что существенно сократило время транспортировки материала.

Реконструкция дороги начата в 2017 году, трассу планируется сдать в эксплуатацию в мае 2019 года. Как подчеркнул директор Щучинского филиала «Казакдорстрой» Тoleген Беркетов, работа проведена с опережением графика. На данный момент основной этап пройден — дорога проложена. Но вследствие неблагоприятных погодных условий в марте мы продолжим — установим дорожные знаки и ограждения.

Общая стоимость проекта, финансируемого из госбюджета, оценивается в 15,3 млрд тенге. На данный момент освоено около 13 млрд тенге, из которых 3,5 млрд тенге за счет собственных средств подрядной организации — ТОО «Казакдорстрой».

В проекте учтены интересы аграриев, предусмотрены съезды и дороги к крупным населенным пунктам и сельхозугодьям.

Подрядная организация «Казакдорстрой» согласно договору в течение 3 лет будет осуществлять контроль за качеством и содержанием трассы Щучинск — Зеренда.

Планируется, что новая дорога позитивно повлияет на туристический поток и будет способствовать росту бизнеса не только в Щучинске и Зеренде, но и в близлежащих населенных пунктах.

kapital.kz

Нурсултан Назарбаев и Владимир Путин прибыли в Петропавловск

Лидеры двух государств примут участие в XV Форуме межрегионального сотрудничества Казахстана и России

Президент Казахстана прибыл несколько раньше своего российского коллеги и уже посетил завод им. С.М. Кирова, специализирующийся на производстве средств железнодорожной автоматики, телемеханики, связи, систем безопасности и оборудования для предприятий нефтегазового комплекса. Об этом передает корреспондент центра деловой информации Kapital.kz.

Заслушав доклад акима области, президент Казахстана отметил эффективность выполнения программы развития региона в контексте подготовки к Форуму межрегионального сотрудничества Казахстана и России.

«Осуществлена значительная работа в целях развития Петропавловска. Экономические показатели области находятся в норме. Темпы роста выше, чем в среднем по стране», — сказал глава государства.

Президенты Казахстана и России посетили туристическую выставку, затем примут участие в пленарном заседании XV Форума межрегионального сотрудничества Казахстана и России. Тематика выставки, как и самого Форума: «Новые подходы и тенденции в развитии туризма Казахстана и России».

Ожидается, что в ходе пленарного заседания главы государств подпишут План совместных действий по развитию туризма в приграничных регионах Казахстана и России.

Также запланирована презентация проекта космического ракетного комплекса «Байтерек».

Напомним, вчера в Петропавловске в рамках Форума открылась туристическая выставка, на которой более 40 экспонатов из Казахстана и России представили потенциал своих регионов. На сайте форума зарегистрировано свыше 2,5 тысячи человек. Работу мероприятия освещают свыше 200 журналистов.

kapital.kz

Нацбанк выпустил коллекционные монеты Бұлғын

Они изготовлены из сплава мельхиор. Национальный Банк Республики Казахстан 12 ноября 2018 года выпускает в обращение коллекционные монеты «Бұлғын» из серии монет «Флора и фауна Казахстана» из сплава мельхиор номиналом 200 тенге и 100 тенге, об этом центру деловой информации Kapital.kz сообщили в пресс-службе регулятора.

«Бұлғын» (соболь) — млекопитающее семейства куньих. В Казахстане соболь живет только в хвойных лесах Алтая.

Монеты из сплава мельхиор качества «proof-like» и качества «brilliant uncirculated» имеют идентичные изображения лицевых и оборотных сторон. Изображение на монетах качества «proof-like» расположено на зеркальной поверхности.

На лицевой стороне (аверсе) монет размещено стилизованное изображение планеты Земля в ладонях, символизирующее бережное отношение ко всем ее обитателям, надпись, обознача-

ющая номинал монеты и торговый знак Казахстанского монетного двора. По окружности надпись «ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ • NATIONAL BANK OF KAZAKHSTAN». На оборотной стороне (реверсе) монет изображение соболя в ветвях хвойного дерева. По окружности надписи «БҰЛҒЫН», «MARTES ZIBELLINA» (зоологическое название вида) и число «2018», обозначающее год чеканки.

Монеты номиналом 200 тенге изготовлены из сплава мельхиор, масса — 15,0 грамма, диаметр — 33 мм, качество изготовления «proof-like», тираж — 3 тысячи штук.

Монеты номиналом 100 тенге изготовлены из сплава мельхиор, масса — 11,17 грамма, диаметр — 31 мм, качество изготовления «brilliant uncirculated», тираж — 30 тысяч штук.

Коллекционные монеты номиналом 200 тенге и 100 тенге обязательны к приему по их нарицательной стоимости на всей территории Республики Казахстан

по всем видам платежей, а также для зачисления на банковские счета и для перевода, без ограничения размениваются и обмениваются во всех банках Республики Казахстан. Коллекционные монеты изготовлены на Республиканском государственном предприятии на праве хозяйственного ведения «Казахстанский монетный двор Национального Банка Республики Казахстан». Дизайн монет разработан в соответствии с Концепцией дизайна банкнот и монет национальной валюты — казахстанского тенге, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан №1193 от 25 сентября 2003 года.

Монеты предназначены для продажи по коллекционной стоимости. Монеты из сплава мельхиор качеством изготовления «proof-like» выпускаются в сувенир-

ной упаковке. Монеты из сплава мельхиор качеством изготовления «brilliant uncirculated» выпускаются в специальной полиграфической упаковке.

Приобрести коллекционные монеты можно во всех территориальных филиалах Национального Банка Республики Казахстан, а также через интернет-магазин на сайте www.nationalbank.kz

kapital.kz

Подарки к празднику

В преддверии Дня Первого Президента в Павлодаре открыли два новых дома и обновленный спортивный комплекс для полицейских.

Обладателями собственных квартир в двух домах в новом микрорайоне «Сарыарка» стали 215 павлодарских семей. Стоимость нового жилья за квадратный

метр составила 121 тысячу тенге.

— Сегодня мы являемся свидетелями и непосредственными участниками важного события — ввода новых домов в микрорайоне «Сарыарка», — сказал аким. — Вы все помните, каким он был два года назад — старые камышитовые двухэтажки. Многие не верили, что рай-

он начнет строиться, но благодаря поддержке Главы государства мы имеем

возможность вести строительство жилья. Кроме этого в городе после реконструкции презентовали спорткомплекс «Динамо». Ремонт в сооружении обо-

шелся бюджету в 247 миллионов тенге.

— Здесь есть все, что необходимо для поддержания формы, — сказал глава региона. — Нурсултан Назарбаев всегда ставит задачу по развитию и популяризации спорта, а потому мы поддерживаем строительство новых и ремонт имеющихся спортивных сооружений. Помимо спортивных площадок в комплексе предусмотрели тренировочную зону для спасателей и пожарных. Также в следующем году здесь откроют 25-метровый бассейн. На эти цели из бюджета выделено 397 миллионов тенге.

Источник: Акимат Павлодарской области

В Павлодарской области установили ПАМЯТНИК

Стела возле села Басколь открыта в память казахско-джунгарских войн.

Жители Павлодарской области увековечили исторические события времен Абылай хана. Вблизи села Басколь на собранные ими средства построена каменная стела, где в годы казахско-джунгарских войн местный бай по имени Шабанбай снарядил в поход и обеспечил конями 500 казахских воинов. Памятник вошел в республиканскую карту сакральных мест Казахстана.

Майский район знаменит своим богатым историческим прошлым. На его территории происходили множественные сражения казахского народного ополчения и джунгарских войск. Историкам известны более 100 мест, где происходили крупные и мелкие стычки между противоборствующими сторонами. Одно из них - местность «Калмак кырылган». Именно здесь в годы казахско-джунгарской войны произошел коренной перелом многолетнего военного конфликта, впоследствии, завершившегося разгромом вражеской армии.

Источник: «Комсомольская правда Казахстан»

ПАВЛОДАРСКИЙ ЦЕНТР ПО ПРОФИЛАКТИКЕ И БОРЬБЕ СО СПИДОМ

КАК ПЕРЕДАЕТСЯ ВИЧ-ИНФЕКЦИЯ ?

1. При половом контакте:
во время незащищенного сексуального контакта (без использования презерватива).
2. Через кровь при:
переливании крови и ее препаратов от ВИЧ-инфицированного человека;
попадании зараженной крови в кровь здорового человека через поврежденные кожные покровы и слизистые;
при использовании нестерильного оборудования для пирсинга или тату;
использовании чужих индивидуальных принадлежностей
3. От матери (ВИЧ-инфицированной) к ребенку:
во время беременности, родов и кормления грудью.

Мы работаем бесплатно и конфиденциально!

г. Павлодар, ул. Ак.Бектурова, 50. Телефон: 8 (7182) 32-98-79
г. Экибастуз, ул. Торайгырова, 32. Телефон: 8 (71873) 7-29-58
г. Аксу, ул. Камзина, 53. Телефон: 8 (71837) 6-14-19

Бабалар дәстүрі — ерлікке үндейді

Қарағанды қаласында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласын талқылау, кең көлемде насихаттауды ұйымдастыру бағытында балалар мен жасөспірімдер клубтарындағы жеткіншектердің қатысуымен «Ерлер мінген арғымақ» экскурсиясы ұйымдастырылды.

Елбасы ұсынған мақалада қазақ халқының тұма бастауында тұрған, бертінде ұмыт қала бастаған дүниелерді қайта жаңғырту мәселесі көтеріледі. Мәселен, жылқы төлі ең алғаш рет қолға қазіргі Қазақстан аумағында үйретілген. Археологиялық зерттеу жұмыстары мен тарихи деректер бұл фактінің шынайылығын көрсетіп берген болатын. Әрі, қазақ халқы өжелден жылқыны ерекше қастерлеп, жеті қазының қатарына қосады. Ұлттық спорт түрлерінің сапында ат жарыс, теңге ілу, қыз қуу, аударыспақ тәрізді ойындардың болуы да осыдан.

«Ерлер мінген арғымақ» экскурсиясы барысында қала балалары ұлттық

спорт түрлерімен етене танысып, ат әбзелдері, арғымақты баптау әдістеріне қатысты құнды мағлұматтар алды. «Қайрат» ұлттық ат спорт түрлері бойынша БЖСМ ат спорты базасында елімізде кең таралған спорт түрлері бойынша шеберлік сағаты өткізілді. Сонымен қатар, қаланың Майқұдық тұрғын аймағындағы

аула клубтарының мүшелеріне спорт мектебінің жаттықтырушылары ат спортының тарихы, даму туралы әңгімеледі.

Жаугершілік заманда арғымақ көлік қана емес жауға шабатын қару, жауынгердің сенімді серігі бола білген. Бес қаруын сайлаған батырлар күндіз жортуылда жүрсе, түн баласы ат жалында ұйықтап, ел шетін жаудан қорыған. Осындай ерлердің арқасында ұлан ғайыр өлкені бағындырған алып империя болды. Атбегілік өнері сол ұлы қағанаттан бізге мұра болып қалды.

Қазақ халқының тарлан тарихының тереңіне үздіге үңілгенде де тәнті болатынымыз — бабаларымыздың елін, жерін қорғап, ата жауымен алысқандығы қанды көйлек жолдасы, арқа-жарқа болып, алқа-қотан көшіп, ақ түйенің қарны жарылып саят-салтанат құрғандағы қызығы, сәнінің көркі күмбірлеген күліктер екенін көреміз. Даңқын аспандатқан кемеңгер қолбасшы Күлтегіннің Боз аты, Қара қыпшақ Қобыландының Тайбурылы, Алпамыс батырдың Байшұбары, Ер Тарғынның Тарланы жадымызда жатталып қалды. Көк Түріктердің көне мекені Хан Тауының (Хэнтуй) қойнауынан көтеріліп жер жаһанның жартысын иеленіп, теңізге келіп тіреліп, «бұдан әрі

барар жер жоқ» деп ат басын кері бұрған Шыңғыс ханға және оның ұрпақтарының ұлы жорықтарының туының жығылмауы да аттың күші еді.

Спорт мектебінің жаттықтырушылары тарихтан сыр шертіп, балаларға қызықты әңгімелер айтумен қатар, «Аударыспақ», «Көкпар», «Жамбы ату», «Теңге ілу» тәрізді спорт түрлерінен қойылымдар көрсетті. «Мың мәрте естігеннен, бір рет көрген артық» демекші бұлардың барлығы айтылған әңгімені балалардың санасына тоқып, естерінде қалдыруға оң ықпалын тигізді.

Балалар дәріс тыңдап қана қоймай, тәлімгерлерден естіген дүниелер тәжірибеде сынап көрді. Жаттықтырушылардың бақылауымен ат ерттеп, тізгін ұстаған жеткіншектер бір сәтке болса да өздерін баяғының батырларындай сезінді. Әрі, осы шаралардан соң өздерінің ат спортына деген қызығушылықтары оянғанын жеткізіп, келешекте арнайы үйірмелерге қатысуға ниетті екендіктерін білдірді.

Нұрлыхан ҚАЛҚАМАНҰЛЫ,
«Орталық Қазақстан»

Бала болашағы — бақшадан

Тұңғыш Президент күні қарсаңында Қарағанды өңірінде ауқымды шаралар атқарылып, айтулы жұмыстар жүргізілді. Солардың бірі — қаланың Оңтүстік-Шығыс бөлігінде ашылған «Алтын бесік +» балабақшасы. Ата-аналар мен бүлдіршіндерді шаттыққа бөлеген бақша «Жаңа бизнес бастамаларды қолдау» бағыты аясында «Бизнестің жол картасы — 2020» бағдарламасы бойынша қайта құрылған. Салтанатты шараға Қарағанды қаласының әкімі Нұрлан Әубәкіров қатысты.

Кеншілер қаласында сәбилерді балабақшамен толық қамтамасыз ету, ұзын-сонар кезекті азайту мәселесін оңтайлы шешу үшін мемлекеттік-жекеменшік әріптестік механизмін қолдану кең өріс алған. Соңғы жылдары аталмыш бағдарламаның көмегімен қаладағы жекеменшік балабақшалардың үлесі артты. Әрі, мұндай балабақшалардың бағасы мемлекеттік балабақшаның құнымен тең. Яғни, отбасылық бюджетке қосымша

салмақ салмайды. Қала әкімі Нұрлан Әубәкіровтың ай-

туынша, жыл соңына дейін кеншілер қаласында тағы 3-4 балабақша ашу жоспарланған. Сонымен қатар, мемлекеттік-жекеменшік әріптестік аясында инклюзивты балабақшалар ашу көзделуде. Жалпы соңғы жылдардың есебі бойынша, мемлекеттік тапсырысты көбейту нәтижесінде үш мыңға тарта бүлдіршін балабақшаға бару мүмкіндігіне ие болған.

Жаңа ашылған балабақша 140 орынға шақталған. «Алтын бесік +» балабақшасы қазірдің өзінде ата-аналар тарапынан оң пікірге ие болып үлгерді. Мұнда қауіпсіздік мәселесі оңтайлы шешімін тауып, барлық жерге бейне бақылау камералары орнатылған. Бала үнемі бақылауда болады. Білім беру ісі де жүйеленген. Сәбилер қазақ, орыс, ағылшын тілдерін үйренеді, зейіндерін дамытуға арналған жаттығулар жасап, түрлі ойындар ойнайды. Сондай-ақ, спортқа бейімі бар балалар үшін каратэ, күрес үйірмелері, талантты балалар үшін

сурет, би үйірмелері ашылған. Баланы ерте жастан спортқа, өнер мен білімге баулудың пайдасы мол екені анық. Бұл бүлдіршінің келешекте өмірден өз орнын тауып, мамандық таңдауына тікелей әсер етеді.

— Балабақша стандарттық талаптарға сай, қауіпсіздік техникасының жоғары деңгейде сақталуы, қызметкерлердің жауапкершіліктері — онлайн-бақылаусыз ақ баланың балабақшада болған уақытының қауіпсіз жағдайда өтетініне сенім білдіруге толық мүмкіндік береді, — дейді балабақшаның басқарушысы Гүлнар Сейсенбекова.

Айта кету керек, балабақшаның құрылтайшысы бұған дейін де мектепке дейінгі мекемелер ашу ісінде көзге түсіп, қала бойынша оң тәжірибесін көрсетіп жүр. Осыдан бес жыл бұрын іргесі қаланған «Алтын бесік» балабақшасы бүгінде көптің көзайымына айналып, қаладағы сұранысқа ие бақшалардың сапанына кіреді. Онда баланың зейінін дамыту, білім беру ісімен қатар тамақтану мәселесі де жоғары талғампаздықпен қаралады. Балалар бес мезгіл үйлестірілген аз мезірімен ауқаттанады.

Нұрлыхан ҚАЛҚАМАНҰЛЫ,

Қарағанды жастары — талантты

Қарағанды өңірі – таланаттар мекені. Есімі елге жақсы таныс өнерпаздардың арасында Қарағандының тумалары көп. Ғылым мен білім саласында да табысты нәтижеге қолжеткізіп, ел абройын асқақтатып жүрген жерлестерді көргенде көңілге мақтаныш сезімі ұялары анық. Аға буын өкілдерінің ізін жас өрен, кейінгі толқын жалғастырып келеді. Қарағандыдағы Балалар мен жеткіншектер сарайының ең жарқын ұжымдарының бірі «Волшебная страна» үздік би ансамблі Түркия мемлекетінің Мерсин қаласында өткен «International Citrus Festival Mersin» атты Халықаралық фестивальге қатысып қайтты. Талантты балаларға Қарағанды қаласы әкімдігі қолдау көрсеткен.

Өнер ұжымының он жеті жылдық тарихы бар. Әйтсе де, бүгінге дейін халықаралық және республикалық додаларда топ жарып, 50 дүркін Гран-при жүлдегері болған. Осы жылдардың ішінде 300-ден астам өнерпаз жас «Волшебная страна» би ансамблінің құрамында тәрбиеленіп, үлкен өмірге жолдама алыпты.

фестивальге шақырту алады. Жергілікті билік жастардың меселін қайтармай, шетелге барып-келулеріне қолдау көрсеткен. Осының нәтижесінде «Волшебная страна» би ансамблі Қазақстан құрамасымен бірге әлемдік сахынада өнер көрсетіп, көпшіліктің ығыласына бөленді.

Биыл аталмыш фестивалге әлемнің 28 мемлекетінен келген жастар қатысқан екен. Атап айтқанда, Молдавия, Болгария, Камерун, Грузия, Ресей, Солтүстік Кипр, Аджария, Иран, Босния және Герцеговина, Қазақстан, Ирак, Украина, Сьера, Лионе, Үндістан, Белоруссия, Литва, Ос-

Әлемнің әр түкпірінен келген өнерпаздар бірнеше күн бойына өз

елдерінің ұлттық салт-дәстүрі мен наным-сенімдеріне негізделген өнерлерін ортаға салды. Сан түрлі мәдениет өкілдері бір сахынада бас қосып, достық пен татулықты насихаттай түсті. Олардан қарағандылық өнерпаздар да қалыс қалмай, қазақ өнерінің биік шыңын көрсете білді.

Фестиваль барысында қарағандылық өнерпаздар Мерсин қаласының үш басты алаңында өнер көрсетті. Әсіресе, қазақ биін мың бұрала билеген талантты жастар шетелдіктердің таңданысын туғыза білді. Әрі, келесі жылы Мексика, Болгария, Румыния және Түркия тәрізді мемлекеттерде өтетін түрлі фестивальдер қатысуға шақырту алды.

Қарағанды қалалық білім бөлімі мамандарының хабарлауынша, «Волшебная страна» би ансамбліне мүше өнерпаздардың ата-аналары балаларына аталымыш фестивалге қатысу мүмкіндігін ұсынып, қаржылық тұрғыда қолдау көрсеткен жергілікті атқарушы билік өкілдеріне зор алғыс білдірген.

Нұрлыхан ҚАЛҚАМАНҰЛЫ

«Қарағанды қаласының құрметті азаматы» атағына ие болды

Қарағанды қаласының әкімдігінде «Қарағанды қаласының құрметті азаматы» атағын беру жөнінде комиссияның отырысы өтті. Қала әкімі Н.Әубәкірованың басшылығымен қалалық комиссия, ұсынылған номинациялардың арасынан облыс орталығын дамытуға үлкен үлес қосқан Қарағанды тұрғындарын таңдады.

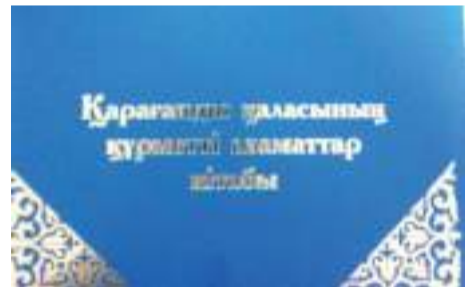
2018 жылғы 30 қарашада өткен кезектен тыс қалалық мәслихат сессиясында қала әкімінің орынбасары И.Любарская мәлімдеме жасады.

Қарағанды қалалық мәслихатының депутаттары «Қарағанды қаласының құрметті азаматы» атағына ие үміткерлерді бір ауыздан мақұлдады.

«Қарағанды қаласының құрметті азаматы» атағы:

Ешкеев Зат Армеевич

Көптеген жылдар бойы партия органдарында жұмыс істеген еңбек ардагері, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, көлік және коммуникация саласында еңбек атқарған. Қызметі үшін мемлекеттік сыйлықтармен марапатталған. Соның ішінде «Еңбек адамы» медалі, «1941-1945 ж. жеңіске жету үшін атқарған ерен еңбегі» медалі, Қазақстан Республикасының «Ерен еңбегі үшін», ертүрлі дипломдар мен естелік медальдармен марапатталған.

Жәкенов Серикжан Амиржанұлы

Тау-кен саласы бойынша бірқатар сертификатқа ие болған. Қазақстанның құрметті көлік құрастырушысы. 3 дәрежелі «Еңбек даңқы» төсбелгісінің иегері, «Ерен еңбегі үшін» медалімен және «Құрмет» орденімен марапатталған. Көптеген жылдар бойы ҚарМТУ-дағы СҒҚ төрағасы болған.

Аталған азаматтарға, Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік күніне орай қалалық гала-концертте «Қарағанды қаласының құрметті азаматы» номинациясы бойынша арнайы төсбелгі мен сертификат табыстайтын болады.

Қарағанды қаласындағы би ансамблінің атағы алысқа кеткені соншалық, қазан айында Түркияда өтетін «International Citrus Festival Mersin» атты халықаралық

тия және т.б. Мемлекеттер. Бұл шараның мақсаты – халықтар достығын насихаттау, өнерлі жастарды табыстырып, тәжірибе алмасуларына мүмкіндік ұсыну.

Алтайский край и Павлодарская область подписали меморандум о сотрудничестве

Меморандум о сотрудничестве в сфере туризма подписали управление Алтайского края по развитию туризма и курортной деятельности и управление предпринимательства, торговли и туризма Павлодарской области Республики Казахстан, сообщает пресс-служба правительства Алтайского края.

Стороны рассчитывают, что документ «укрепит сотрудничество регионов в сфере туристско-рекреационного и курортного дела, а также станет основой для реализации совместных проектов в области приграничного сотрудничества, выставочной деятельности, разработки туристических маршрутов», говорится в сообщении.

Согласно условиям меморандума, приграничные регионы будут обмениваться информацией о туристской деятельности и инвестиционных возможностях, а также помогут установить прямые контакты между оказывающими туристские услуги организациями.

Также Алтайский край и Павлодарская область планируют обмениваться данными по таможенным, пограничным и миграционным вопросам «для эффективного сотрудничества по взаимному потоку туристов», отмечают в пресс-службе регионального правительства.

Источник: РИА Новости

В Павлодаре полицейские будут патрулировать дворы совместно с сотрудниками охранных агентств

С 30 ноября структуры перешли на усиленный вариант несения службы, передает корреспондент pavlodarnews.kz. Управлением местной полицейской службы совместно с отделением по контролю за охранной деятельностью департамента полиции проведена встреча с руководителями негосударственных охранных организаций, в ходе которой были рассмотрены вопросы взаимодействия по обеспечению охраны общественного порядка.

— В целях предотвращения квартирных краж полицейские предложили информировать население об установке охранных сигнализаций в квартирах. Участники встречи также договорились о совместном патрулировании улиц и дворов, — рассказали в пресс-службе департамента полиции.

С 30 ноября личный состав полиции перешел на усиленный вариант несения службы. Как рассказали в пресс-службе, круглосуточно наряды полиции будут патрулировать во всех населенных пунктах области. Усилены следственно-оперативные группы, группы быстрого реагирования. Маршруты патрульных нарядов будут приближены к местам массового отдыха граждан.

Стоит отметить, охранные структуры Павлодара также будут принимать участие в обеспечении безопасности граждан при усиленном варианте несения службы.

Источник: pavlodarnews.kz

Обновлен автомобильный парк КОМИТЕТОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Это было сделано за счет отмены покупки служебных внедорожников заместителям акима города.

Комитеты местного самоуправления отвечают за организацию работы в микрорайонах. Спектр вопросов, которыми они занимаются, широкий: от санитарной

очистки территории и жилищных отношений до решения глобальных коммунальных проблем. При таком объеме работы оперативность передвижения решает многое.

— Проведя ряд встреч с населением, я убедился, что КМС являются первич-

ным институтом поддержания и повышения качества жизни граждан. Поэтому всячески будем поддерживать и поощрять работу КМСов, — сказал аким Усть-Каменогорска Жаксылык Омар во время вручения ключей от автомобилей.

Минимальные зарплата и пенсия в 2019 году установлены в Казахстане

Величина прожиточного минимума для исчисления размеров базовых социальных выплат составила 29 698 тенге.

Законом «О республиканском бюджете на 2019-2021 годы» установлены минимальные размеры заработной платы и пенсии в Казахстане, передает Zakon.kz.

Так, с 1 января 2019 года минимальный размер заработной платы составляет 42 500 тенге; минимальный размер государственной базовой пенсионной выплаты — 16 037 тенге; минимальный размер пенсии — 36 108 тенге.

При этом месячный расчетный показатель (МРП) для исчисления пособий и иных социальных выплат, а также применения штрафных санкций, налогов и других платежей установлен в размере 2 525 тенге;

Величина прожиточного минимума для исчисления размеров базовых социальных выплат — 29 698 тенге.

В Павлодаре определили лучшую апашку города

Конкурс супер-апашек в областном центре прошел впервые, передает корреспондент pavlodarnews.kz.

Десять талантливых, творческих, с активной жизненной позицией бабушек собрались сегодня в областном центре народного творчества и культурно-досуговой деятельности «Шанырақ». Конкурсанток ожидали несколько этапов конкурса. Все начиналось с визитной видеокарточки «Любимая бабушка», где члены их семей рассказывали о своей апашке, ее увлечениях и семейных традициях.

В «Пальчики оближешь» участницам предлагалось продемонстрировать свой кулинарный шедевр, приготовленный для внуков. Вокал, художественное слово, игра на инструменте — все это можно было показать в «Перезвоне талантов», а завершило конкурс дефиле «Пусть грянет бал». Практически каждую сопровождала группа поддержки друзей и родных с плакатами, шарами, флажками.

— Идея организовать подобный конкурс появилась еще два года назад, — рассказывает организатор и автор необычного соревнования Валентина Толмачева.

— Свою активную общественную жизнь я начала, получив в проекте мэйтон экзоскелет, он дал мне возможность дарить радость людям, как это и произошло сегодня. Все конкурсантки бла-

годаря спонсорам совершили экскурсии в художественный музей, драмтеатр имени Чехова, а в салоне красоты для них провели фотосессию. По-разному

сложилась судьба у конкурсанток, но их объединяет одно — любовь близких и желание жить полной жизнью.

— С удовольствием принимаю участие в этом конкурсе, — делится бывший матрос, лебедчица и электромонтажница Александра Патоцкая.

— У меня нет времени лежать на диване или сидеть на скамеечке, перемывая косточки молодежи. Сегодня в творческом конкурсе станцию «Яблочко». После смерти сына и снохи стала опекуном для 10-летнего внука Варлама Раиса

Свичарь. Медсестра с 26-летним стажем имеет еще и актерское образование.

— Внук достался мне от бога, — считает конкурсантка.

— У меня много друзей и я всегда стараюсь быть среди людей. Победителем конкурса и обладателем гран-при стала Шолпан Иманова, воспитавшая пятерых детей, восемь внуков и пятерых правну-

ков. В этом году вместе с супругом они отметили «золотую свадьбу». Отметим, что конкурс «Супер апашка» был организован для женщин 65 лет и старше, имеющих внуков и желающих проявить себя, показать свои способности, таланты и возможности. Он приурочен к празднованию Дня Независимости РК.

Источник: pavlodarnews.kz

КБТУ продан за 11,3 млрд тенге

В ходе торгов цена продажи университета оказалась выше стартовой на 5,4 млн тенге

АО «Казахстанско-Британский технический университет», расположенное в Алматы, было продано через сайт gosreestr.kz за 11 млрд 370 млн тенге. Конкурсный аукцион по продаже объекта завершился в пятницу, 9 ноября. Об этом сообщает корреспондент центра деловой информации Kapital.kz.

Стартовая цена, с которой были начаты торги, составила более 11 млрд 364 млн тенге. В ходе торгов цена продажи университета оказалась выше стартовой на 5,4 млн тенге. При этом для участия в торгах необходимо было внести гарантийный взнос в сумме 72,1 млн тенге.

Отметим, до приватизации 100% акций университета принадлежало НК «КазМунайГаз».

Покупателю акций университета предоставляется возможность оплатить за объект несколькими платежами.

«Первый транш необходимо внести в размере 30% от покупной цены в течение 30 календарных дней с даты вступления в силу договора купли-продажи. Второй транш в размере 35% от покупной цены в течение 12 месяцев с даты вступления в силу договора купли-продажи. Третий транш в размере 35% от покупной цены в течение 24 месяцев с даты вступления в силу договора купли-продажи», — говорится на сайте gosreestr.kz.

Также на портале указывается, что покупатель обязан сохранить профиль деятельности АО в течение десяти лет. Еще одно из требований — обеспечить долю казахстанского персонала не менее 50% от общего количества работников в течение 10-ти лет.

«Запрещено совершать сделки с акциями (перепродажа, залог, передача в управление и другие) в течение двух лет. По истечению двух лет совершение сделок с акциями возможно при условии согласия КМГ в течение последующих трех лет», — говорится на сайте gosreestr.kz.

КБТУ в 2015 году заработал 515 млн тенге, последние два года деятельность университета ушла в минус. В 2016 году он получил убыток в размере 593,7 млн тенге, в 2017 году — 1,1 млрд тенге.

Напомним, Казахстанско-Британский технический университет был создан в августе 2001 года. Здание университета было построено в 1957 году, его площадь достигает 7 тыс. кв метра, площадь общей территории — 33,7 тыс. кв. метра.

kapital.kz

Нурсултан Назарбаев рассказал о дружбе с Владимиром Путиным

Назарбаев пояснил, что их отношения можно назвать «личной дружбой».

Президент Казахстана в интервью телеканалу «Россия 24» в программе «Вести недели» рассказал об отношениях двух стран, а также о схожести казахов и русских.

Политический обозреватель Андрей Кондрашов спросил у Нурсултана Назарбаева о том, каким он видит будущее Казахстана и всего региона.

«Это неблагодарное дело говорить о будущем — мы не пророки. И если можно от этого отойти, можно сказать, что будущее известно только Создателю, который создал этот мир, всех нас. Как мы видим Казахстан? Его нельзя видеть в отрыве от наших центральноазиатских соседей, от России, с которой у нас огромная протяженность границ, и от Китайской Народной Республики тоже. Почти 2000 километров границ. От их развития, состояния будет зависеть все. (...) От многих составляющих зависит. Но мы с оптимизмом

смотрим в будущее. Мы сможем сделать так, чтобы быть в разряде 30 государств», — отметил Назарбаев.

Он заявил, что очень важно желать развития соседям, с которыми у Казахстана торговые отношения. Ведь, «если ты засеял свою землю, а у соседа растет сорняк, у тебя тоже будет сорняк».

На вопрос Кондрашова, можно ли назвать отношения Назарбаева и Путина личной дружбой, глава РК ответил утвердительно.

«Здесь, можно сказать, особый случай. Как только Владимир Владимирович Путин в 2000-м году пришел в политику, я с первых дней контактирую с ним, мы решаем вопросы, причем пришлось решать очень сложные вопросы совместно. Это определение общей границы — 7 тысяч 500 километров. Каждый метр, каждый километр надо было описать. Помните, с Китаем сколько? Сто лет не могли решить этот вопрос! И точно так же не могли провести границу в Каспийском

море. И это были непростые вопросы. Допустим, проблема космодрома Байконур. И все это решилось благодаря доверию, добрым отношениям с Владимиром Владимировичем, которые продолжают до сегодняшнего дня. И все вопросы интеграционные, которые происходили за это время и в СНГ, и в ЕврАзЭС. Взаимоотношения с нашими соседями разными бывают. И мы решаем все вместе, в нашем интеграционном объединении», — добавил президент Казахстана.

По словам Назарбаева, Россия занимает центральное место по человеческим ресурсам, и по экономике. Казахстану эти отношения помогают.

«Я уже заявлял, что межгосударственные отношения России и Казахстана являются вообще эталоном, примером. Если бы такими были отношения между многими соседями в мире, мы бы не имели таких трудностей, которые сейчас переживаем», — заявил Нурсултан Назарбаев.

В супермаркетах Павлодара появились добробоксы и «корзины добра»

По сообщению сайта Aina Press в первую корзину набралось более 40 кг продуктов и моющих средств, которые получит одна из одиноких многодетных матерей.

В Павлодаре запустили новую бессрочную благотворительную акцию «Маленькие покупки — большие поступки». Её цель — сбор для нуждающихся людей продуктов, одежды и обуви. Идею члены городского «Клуба добряков» переняли у российских волонтеров, передаёт pavlodarnews.kz.

На первом этапе добробоксы и «корзины добра» установлены в пяти крупных торговых точках города.

— Теперь помогать тем, кто в этом нуждается, можно практически не отходя от кассы. Приобретая на полкило или на одну пачку больше любых продуктов, — риса, макарон, картофеля — такой излишек можно оставить в «корзине добра». Для одной семьи это может быть не обременительно, а для другой — стать обедом или ужином — считают волонтеры.

Для сбора одежды и обуви предназначены добробоксы. Жителей города, желающих поделиться вещами, просят приносить их чистыми и не требующих ремонта.

Отмечается, что всего в первую корзину набралось более 40 кг продуктов и мыло-моющих средств. Собранную таким образом благотворительную помощь получит мать-одиночка, воспитывающая шестерых детей.

Акция проходит под слоганом «Маленькие покупки — большие поступки»

Отчёт о том, кто именно получил продукты и вещи, члены клуба обещают опубликовать на своей страничке в Instagram.

Организовать подобную акцию также предлагают в Аксу и Экибастуза.

Также лидер РК признался политическому обозревателю, что по-прежнему поет советские и русские песни за столом, так как «вырос на них». По мнению Назарбаева, это то, что объединяет казахов и русских.

«Я воспитывался в двух культурах — родной казахской и русской. Так получилось в наше время. Мы выросли в советское время. Были единая страна и единое понимание. Были комсомол и партия. Был энтузиазм. Была молодость. Мы пели песни. Все эти песни за душу хватают до сих пор. Много их разных. Русские песни певучие, как раздолье, как поле, как река, как волны. И казахские песни певучие. Один американский гость у меня спросил, почему так громко кричат, когда песни поют? Есть же микрофон. Посмотрите, какая у нас степь, ответил я. Едет казах по этой широкой степи и поет на все раздолье, чтобы песню слышали. Так что у нас есть в этом схожесть», — заключил президент.

Какие фонтаны алматинцы увидят в 2019 году?

В городе отремонтированы «забытые» фонтаны

В Алматы в целях создания комфортной городской среды на обновленных проспектах построили сразу несколько новых фонтанов. Кроме того, в рамках реконструкции исторического центра города были отремонтированы «забытые» алматинские фонтаны, сообщили в центре деловой информации Kapital.kz в пресс-службе акимата.

Так, новый фонтан появился на месте бывшей парковки перед зданием КТЖ. Вдоль проспекта Назарбаева построены несколько так называемых «сухих» фонтанов.

Новые фонтаны порадуют горожан на

проспекте Абая, в том числе перед Академией спорта и туризма и зданием бывшей больницы Турксиба.

Завершено строительство фонтана между Национальной библиотекой и улицей Байсейитовой. Отремонтирован не работавший фонтан перед Государственным академическим русским драматическим театром имени Лермонтова.

Сразу несколько новых фонтанов появились на обновленной площади Абая перед Дворцом Республики.

По проспекту Абылай хана реконструированы старые фонтаны на пересечениях с улицами Шевченко и Карасай батыра. Построен новый фонтан перед консерваторией имени Курмангазы. Кро-

ме того, «сухой» фонтан появился у привокзальной площади железнодорожного вокзала Алматы-2.

На территории реконструированного Центрального парка с восточной стороны от летней сцены появился новый фонтан с инсталляцией из яблонь. Здесь же отремонтировали старый фонтан, не функционировавший более 10 лет.

При строительстве новых и реконструкции старых фонтанов были использованы передовые технологии с оборотным водоснабжением, системой управления формами, высотой струй, подсветкой из многоцветных прожекторов с галогенными лампами.

Для защиты инженерных коммуникаций от промерзания на сегодня все фонтаны законсервированы на зимний период.

Стоит отметить, что в Алматы реконструировано уже более 60 процентов исторического центра города, отремонтированы 524 улицы и почти 1400 старых дворов. Обновлены все подземные переходы города. Заменено 300 км арыков и более 800 км инженерных сетей. До конца года треть всего уличного освещения будет переведена на светодиодные и энергосберегающие светильники, а доля нового общественного транспорта будет доведена до 87%.

kapital.kz

Какой туризм будет развивать самая молодая область Казахстана

В Туркестанской области насчитывается 1,2 тысячи туробъектов

Регионы Казахстана и России презентовали туристический потенциал своих областей на выставке «Новые подходы и тенденции в развитии туризма Казахстана и России» в Петропавловске, передает «Казинформ».

Одним из экспонентов выставки была самая молодая область Казахстана — Туркестанская. SMM-специалист, маркетолог туристского информационного центра при акимате Туркестанской области Айгерим Кайратова рассказала, что регион намерен активно развивать три направления туризма.

«Наша область самая молодая. Сейчас разрабатываются проекты по развитию туризма нашего региона. У нас три основных направления: лечебно-оздоровительный, эко-приключенческий и культурный. К историко-культурному относится мавзолей Ходжи Ахмета Яссауи. Всего у нас более 1,2 тысяч объ-

ектов. Лечебно-оздоровительный туризм развит в городе Сарыагаш — регион, богатый минеральными водами. Там расположены более 40 санаториев», — рассказала А.Кайратова. Развивают в Туркестанской области эко-приключенческий туризм. В регионе расположены особо охраняемые территории: Каратал, старейший в стране Аксу-Жабаглинский заповедник и Сырдарья-Туркестанский заповедник, где водятся бухарские олени. «Джип-сафари у нас организуется на Сырдарьинском водохранилище. В этом году впервые провели сафари „Шардара-2018“. Было миллиона человек», — отметила А.Кайратова. Она добавила, что североказахстанцы почти каждую неделю приезжают в Туркестанскую область. В основном интересуются объектами города Туркестана. В первую очередь, мавзолеем Ходжи Ахмета Яссауи.

В ходе выставки, на главной сцене, все регионы Казахстана и России в течение нескольких минут презентовали свой ту-

ристический потенциал. Например, Мангистау — настоящий музей под открытым небом, Карагандинская область привлекает специфическими природными рекреационными ресурсами, Жамбылская

область — это богатая национальная культура и уникальные памятники древности, климатические условия Восточно-Казахстанской области позволяют развивать практически все виды туризма.

Надежда на госпрограмму запустила перепелиную ферму

Неожиданный проект в Экибастузе

Все началось «не всерьез»

Есть шутка про стартовый капитал: он продал яблоко и купил два, и так далее — до многомиллионных оборотов. Но где взять первое яблоко? Начинающая предпринимательница из Экибастуза Евгения Шелудько уверена, что она тот самый человек, для которого запускаются государственные программы по продвижению бизнеса. Обучаясь в горнотехническом колледже по специальности «секретарь-референт», и уже на тот момент мама двух детей, Евгения попала в республиканский конкурс Startup Bolashak.

В марте этого года ассоциация «Болашак» запустила третий сезон республиканского конкурса «Startup Bolashak 3 сезон: Менің Арманым» для начинающих предпринимателей и молодых специалистов с целью развития лидерских навыков и реализации их бизнес-потенциала. В конкурсе могла принять участие молодежь со всего Казахстана в возрасте от 16 до 35 лет включительно. Проект реализуется в рамках сотрудничества Министерства образования и науки РК, АО «Ассоциация стипендиатов Международной стипендии Президента РК «Болашак». Партнерами выступили АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу», Фонд Enactus Kazakhstan, Ассоциация друзей Тель-Авивского университета, Ассоциация предпринимательского образования. Цель этого конкурса — «поддержка социально значимых бизнес-инициатив молодых предпринимателей, направленных на совершенствование стандартов качества жизни, трансфер передовых знаний и технологий в социально-экономическую жизнь страны».

Перед студентами колледжа поставили задачу: придумать проект. Вряд ли кто-то мог предположить тогда, что он станет основой для нового бизнеса. «Сначала планировали строить ни больше ни меньше планетарий. Почему нет? Идеи фонтанировали. Вечером звоню своему другу, который знает о бизнесе не понаслышке, а он мне в ответ: может, что-то более земное придумаете. Так он нас «приземлил» до уровня птицефабрики. На тот момент мне было все равно, какой бизнес-план рассматривать», — говорит Евгения Шелудько. Сначала все было на бумаге, и речь шла о

птицефабрике по выращиванию кур. Чем глубже молодая женщина погружалась в проект, тем больше ее увлекал процесс, и она поняла, что если заниматься этим и дальше, то всерьез. Перешерстив весь интернет по данной тематике, перешла к практике, проведя небольшое исследование в собственном городе. Анализ показал, что куриных яиц в городе достаточно. Тогда вспомнила, что ее отец, проживающий на Алтае, занимается разведением перепелок, но не для бизнеса, а для себя. Анализ в этой области показал, что перепелиных яиц в городе горняков практически нет при наличии спроса.

По условиям конкурса, бизнес-план должен быть не просто прописанным на бумаге, а реально работающим. Так, Евгения начала изучать возможность приобретения яиц для инкубатора, которого на тот момент не было, как и свободных средств на его приобретение. В итоге в Астане она нашла поставщиков перепелиных яиц, закупила порядка 2 тыс. штук, и в марте на праздновании Наурыза реализовала их, заработав порядка 18 тыс. тенге. Следующим шагом стало открытие ИП «Наш Продукт». Полученная выручка пошла на приобретение инкубатора — 10 тыс. тенге через интернет и собственно самих инкубационных яиц — 150 штук. Поскольку свободного помещения не было, процесс появления первых птенцов происходил в двухкомнатной квартире семьи. Такое положение дел не устраивало никого, поэтому бизнесумен стала думать, что дальше.

Уровень сложности

«Мой бизнес похож на компьютерную игру: проходишь первый уровень, а там уж новый, и другие, более сложные, задания, которое необходимо выполнить. Чем дальше, чем интереснее и любопытнее», — говорит Евгения. Таким новым заданием стал поиск помещения. И оно было найдено у знакомых, проживающих в частном доме. «Мне выделили бойлерную, где разместили первые клетки. Тут помощь мне оказал муж. У него свой бизнес небольшой, но когда требуется его помощь, не отказывает. Первый выводок оказался самым лучшим, практически стопроцентный выход цыплят. Сейчас такого не получается. Возможно, потому что яйца в инкубаторе необходимо переворачивать вручную, и в первый раз

я это делала с большим рвением. Чтобы выйти на более высокий процент выхода цыплят, необходим соответствующий инкубатор. Его цена порядка 120 тыс. тенге. Это уже следующий этап», — говорит она. Но вскоре и в бойлерной стало тесно. Пришлось освободить собственный гараж, переделав его под мини-ферму, где сегодня содержится порядка 500 голов птицы.

Яйцо пашот по-перепелиному

Полученный продукт необходимо реализовывать. Евгения сразу была настроена делать это с размахом, через супермаркеты. Тем более спрос есть. Для этого было необходимо получить соответствующий документ. «Местная ветеринарная служба делает отбор яиц и отправляет их в Павлодар на экспертизу. Получив заключение, могу с ним отправляться со своей продукцией в супермаркеты. При необходимости какие-то позиции экспертизы, по требованию, могу повторить. Получение такой справки обходится до 20 тыс. тенге и выдается на год. Вполне по карману», — считает предпринимательница.

Но перепелка — это не только диетическое яйцо, но и мясо. Его Евгения тоже была бы рада реализовывать в супермаркетах, к тому же там его ждут, но нет машины по ощипыванию птицы. «Пока делаю это вручную, не всегда в итоге получается тот товарный вид, который требуется в торговых точках. Чтобы купить такую машину, необходимо более 100 тыс. тенге. Так что пока мясо реализую через Instagram», — говорит Евгения. К слову, тем же путем она реализует копченое мясо курицы, маринованные и копченые перепелиные яйца. Благо рецепты найти сегодня несложно. Пока нет лицензии, реализовывать такую продукцию в торговых точках не разрешается. Сейчас Евгения в поиске партнеров, кухни, где можно было бы заниматься этим официально с выходом на супермаркеты.

Один из важных вопросов в птицеводстве — корма. И здесь начинающая предпринимательница шла экспериментальным путем. Перепробовала продукцию всех заводов, расположенных в ближайшей доступности, в том числе павлодарского. Остановилась на продукции, изготовляемой в Усть-Каменогорске, убедившись, что качество кормов напрямую влияет на производительность, а, следовательно, на прибыль. Пока

корма закупаются мешками, значит у перекупщиков в месяц на это тратится порядка 20 тыс. тенге. Заводы напрямую отгружают только большими объемами.

В поисках инвестора

Когда Евгения Шелудько решила поучаствовать в проекте, вряд ли могла оценить масштабы «катастрофы». Процесс ее увлек настолько, что она сегодня заболела идеей открытия перепелиной фермы в 13 километрах от Экибастуза. Даже место уже присмотрела. «Мне хочется прямо кричать, что я и есть тот самый человек, для которого работают все эти бизнес-программы. Я в декрете, решила еще и отучиться. У меня маленький ребенок. Какой вроде бизнес?! Хочешь не хочешь, но этот конкурс заставил меня листать интернет, просчитывать возможности, риски, чему я очень рада», — говорит начинающая предпринимательница.

На сегодня молодая женщина прошла всевозможные отборочные конкурсы и приближается к финалу, как и оставшиеся участники проекта. Итоги будут подведены в канун Нового года. Как призналась Евгения, ее не столько интересуют победа и призовой фонд, сколько надежда найти инвестора, который был бы готов вложить порядка 20 млн тенге в ее проект, рассчитанный на 3 тыс. голов птицы. Причем Евгении не нужна какая-то готовая конструкция из серии «Google в помощь»: «Я много чего пересмотрела и пришла к выводу: то, что предлагается, меня не устраивает. Хочется лучше, чем я видела. Предлагаемые проекты предусматривают готовую инфраструктуру: электричество и водопровод. Мне нужны скважина и биогазовая установка, которая из помета птицы будет вырабатывать тепло и свет». К слову, об установке. Евгения ее заприметила у одной из конкурсанток — старшеклассницы из Актау. «У себя дома Айдана планирует перерабатывать продукты жизнедеятельности верблюдов. Но девочка готова сделать необходимую установку для меня с монтажом. Стоимость — до 1 млн тенге», — говорит предпринимательница.

Стоит заметить, что Евгения все ловит на лету. «Я стала плательщиком НДС. Хотя обычно на оплату налога встают те, кто имеет товароборот более 1 млн тенге. Но есть и добровольная постановка на НДС, это делается для того, чтобы показать себя как серьезного партнера. Это дает мне право торговать в супермаркетах и свидетельствует о том, что я хороший партнер и со мной можно работать», — рассказывает она. В планах — переоформить ИП на ТОО.

Если говорить о прибыльности бизнеса, то она была получена с первого месяца. Дело в том, что перепелиный век короткий, но отдача быстрая. С учетом всех затрат — от покупки сетки и строительства клеток до амортизации семейной машины — бизнес идет со знаком «плюс».

Евгения уже реально смотрит на свой проект. Просчитывает и пути «отхода», если вдруг инвестор не найдется. Молодая женщина уверена в одном: бизнес уже не бросит при любом исходе. Что касается средств, то брать кредит она не готова, рассчитывая на господдержку. «Программ сегодня различных много, это я уже хорошо поняла. К примеру, пройдя обучение по программе «Бизнес-Бастау» при палате предпринимательства, я получила грант в размере 240 500 тенге. На эту сумму приобрела два хороших холодильника: витрину и для хранения яиц и мяса. Думаю, программы для моего бизнеса найдутся», — говорит она.

Вчерашнему секретарю-референту сегодня влору самой открывать курсы по обучению «молодых бойцов», людей, желающих заняться бизнесом.

Павлодарда Азаматтық альянс үйі ашылды

Павлодарда ашылған Азаматтық альянс үйінде өңірдегі 12 ең тиімді үкіметтік емес ұйымның кеңселері мен зал, коворкинг орталықтары орналасқан.

Мұнда ұйымдар кездесулер мен тренингтер ұйымдастырады. Азаматтық үйі Лермонтов көшесі, 44 мекенжайы бойынша бұрынғы «Жігер» клубында орналасқан. Бұл жерде Мейірімділер клубы, облыстық «Жасыл ел» жастар штабы, География үйі, өңірлік «Жартылай қызыл ай» филиалы, «Үміт үзбеу» және басқа да белгілі ұйымдар жұмыс істейді. Мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған жеке кіретін есік жасалған.

Павлодар облыстық Азаматтық альянсының төрайымы Светлана Могилюктың айтуынша, ең тиімді үкіметтік

емес ұйымдарды бір шаңырақтың астына біріктіру туралы шешім жуырда өткен Азаматтық форумда қабылданған. Бұл бастаманы облыстық әкімдік те қолдаған.

«Өзіңнің жеке кеңсең болғанда көп жо-спар құруға болады. Өріптестермен қай жерге кездесу ұйымдастыру керек деп бас қатырмайсыз. Павлодар облысының үкіметтік емес ұйымдары жоғары кәсіби шеберлігімен ерекшеленеді. Біз мұндай орынның ашылғанына өте қуаныштымыз, - дейді Светлана Могилюк.

Бұл мейірімділер клубы үшін - екінші кеңсе. Аталған ұйымның кеңейгені соншалықты, тіпті, еріктілер үйінде орын тар болды. Сондықтан Азаматтық альянсында қоймасы бар тағы бір кабинет ұсынылды. Мұнда кез келген адам демеуге мұқтаж тұрғындар үшін материалдық көмек жеткізе алады.

- Мейірімділер клубының 30 шақты белсендісі бар, көмек қажет адамға қолұшын беруге ниетті өңірдің әрбір бесінші тұрғынын «пассивті» ерікті деп айтуға болады. Бұл кабинет біз үшін үлкен қолдау. Бұдан бөлек, біздің айналамызда адамдарға пайдасын тигізетін жандар болады, - дейді ерікті Олеся Бехтер.

Азаматтық үйдің ашылуында Павлодар облысының әкімі Болат Бақауовқа жылдың басында тұсауы кесілген «Асық Party» жобасы таныстырылды. Соның арқасында асық ойынына шамамен қаладағы 30 балабақша қосылған.

Аймақ басшысына қазақ тілін оқытудың жаңа әдістемесі мен География үйіне әлемнің әртүрлі жерінен жеткізілген бірегей экспонаттар көрсетілді.

- Мұнда сан алуан ойлар мен ойындар бар. Кез-келген кабинетте жаңа жобалар таныстырылады. Біздің облысты сіздермен бірге жақсарта түсеміз, - деді Болат Бақауов.

Ескерте кетейік, Павлодар облысында барлығы 700-ден астам ҮЕҰ тіркелген.

inform.kz

«Асан» фильмі Ташкенттен жүлдемен оралды

ҚР Мәдениет және спорт министрлігі тапсырысы бойынша Шәкен Айманов атындағы «Қазақфильм» киностудиясы түсірген «Асан» фильмі Өзбекстан астанасы Ташкент қаласында қарашаның 27-і мен 30-ы аралығында өткен 4-ші Халықаралық PROlogue кинофестивалінде қазылар алқасының арнайы жүлдесіне ие болды.

«Асан» фильмі фестивальдің

қысқаметражды фильмдерге арналған конкурстық бағдарламасы шеңберінде көрсетілді. Кинотуынды әкесін ақтық сапарға шығарып салуға жолға шыққан бозбала туралы баяндайды.

«Мен өте қуаныштымын. Маған сеніп, қолдау білдіргендері үшін «Қазақфильм» киностудиясының басшылығына алғысымды айтамын. Бұл жүлде, мен үшін, үлкен мотивация», - деді марапат-

тау салтанатында жас режиссер Берік Жаханов.

Жалпы фестивальдің халықаралық байқауларына қатысуға 60 елден 280-нен астам өтінімдер келіп түскен екен. Нәтижесінде, конкурстық бағдарламаға 13 елден келген (АҚШ, Польша, Франция, Түркия, Қазақстан, Қырғызстан және т.б.) 31 кинотуынды іріктелініп алынды.

Халықаралық қысқаметражды фильмдер конкурсының қазылар алқасын танымал өзбек режиссері Аюб Шахобиддинов басқарды.

IV Халықаралық PROlogue кинофестивалі Өзбекстанның жастар одағы және «Өзбеккино» ұлттық агенттігі, Ташкент қаласы әкімдігі, Кинематография даму орталығы, Өзбекстанның ұлттық кинокомиссиясының ұйымдастыруымен өтті.

Үстіміздегі жылдың қараша айының басында «Асан» фильмі Бакуде өткен 9-шы Халықаралық Start film festival кинофестивалінде қазылар алқасының арнайы жүлдесін иемденді. Сондай-ақ кинотуынды Қазақстан Республикасы кинематографистер одағы тарапынан үздік деп танылып, ұлттық «Құлагер» киножүлдесімен марапатталған болатын.

bnews.kz

Алматыда бос жатқан жерге балалардың спорт кешені салынды

Спорт кешені Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауын жүзеге асыру мақсатында салынды.

Алматыда Тұңғыш Президент күнінің қарсаңында көпфункционалды «Жарыс Арена» спорт кешені ашылды. Жоба демеушілер қаржысы есебінен жүзеге асты, кешен Орбита-3 ықшам ауданындағы №40 жалпы білім беретін мектеп аумағына орналасқан, деп хабарлайды BNews.kz қала әкімдігінің баспасөз қызметіне сілтеме жасап.

Мемлекет басшысы Қазақстан халқына Жолдауында бұқаралық спортты дамытуға және кем дегенде 100 денешынықтыру-сауықтыру кешендерін салу қажеттігіне назар аударған еді.

Ел Президенті қойған міндеттерді орындау мақсатында Алматыда қаланың инфрақұрылымын модернизациялау, спорт орталықтары мен алаңдарын реконструкциялау және ашу жұмыстары белсенді түрде жүруде. Осы ретте мемлекеттік-жеке әріптестік аясында іске асатын жобаларға айрықша мән берілуде. Өз кезегінде көпфункционалды «Жарыс Арена» спорт кешені Мемлекет басшысы Жолдауын жүзеге асыру аясындағы алғашқы объект болып табылады.

«Біздің Президентіміз Нұрсұлтан Назарбаев бұқаралық спортты және еліміздің спорттық инфрақұрылымын дамытуға тұрақты назар аударуда. Өздеріңіз көргендей, жеке сектор мемлекеттің қолдауы барысында үлкен жұмыстарды атқаруда, соның арқасында біздің балаларымыз спортпен шұғылданып, салауатты өмір салтын қалыптастыруда тамаша мүмкіндіктерге қол жеткізіп отыр. Уақыттан тыс кездері мұнда жақын орналасқан аудандар тұрғындары да спортпен айналыса алады», - деп атап өтті Алматы әкімі Бауыржан Байбек.

Фото: Алматы қаласы әкімдігінің баспасөз қызметі

Айта кетерлігі, жаңа спорт кешені мектеп жанындағы бос жатқан жерге қысқа уақыт ішінде тұрғызылды. Мұнда жасанды антиаллерген төселген бірнеше жабық футбол алаңдары, волейбол және баскетбол ойнайтын бөліктер, ұзындығы 250 метр болатын жүгіру жолы, әйелдер мен ерлердің шешінетін және жуынатын бөлмелері бар.

Бұрындары Алматыда қайта жасалған «Спутник» стадионында балалар үшін «Жас қыран» атты футболдан оқу және жаттығу кешені ашылған еді. 800 көрерменге арналған жаңа стадион шатырында түрі бөлмелер, ФИФА сертификаттаған дренажды желісі және жасанды италяндық газонды алаңдар бар. Мұнда 500-ден астам жасөспірім футболшылар жаттыға алады, футбол орталығының жаттықтырушылар штабында 50 адам жұмыс істейді.

bnews.kz

Жадыра Шамұратова. Сағыныш (Новелла)

Ескі вагон арасында сықырлаған дыбыс шығарып, мөңкіп ала жөнелгендей мінез танытса, үстел үстіндегі суып қалған шай шайқалып төгіле жаздайды. Станциялар мен ауылдар көзге жиі шалынып, шоқ-шоқ болып өскен ағаштардың да қарасы көбейіп келеді. Аспанды бұлт торлай бастағанда «ертең де екі тізем бастырмай, сырқырап шығатын болды ау» деп уайым етті. – Күз келгенде қайда барасыз, сіздің жасыңызда алыс сапарға шығу оңай емес. Ол кісіні өмір бойы іздеумен келесіз ғой, тірі болса әлдеқашан табар едіңіз, енді жаныңызды күтіп отырсаңызшы, – деген қызының сөзін ойына алды. – Іздесем өз бауырым, сенен ақша сұрадым ба, болмаса ерігіп жүр ме екенмін, – деп кілт ете қалған. Енді келіп, мұның көңілін қимай жолға бірге шыққан қызын аяп келеді. Өзіне қызы болғанымен, ол да үш немеренің әжесі. Жасы еңкейгенде туған жерді бір көріп, топырағына табанын тигізсе, батпандай салмағы білінер жүкті көтеріп жүрген көрі жүрегі содан бір жеңілдік табатындай көреді. Сол өзі туған үйдің орнын бір көрсе... Таныр ма екен? Өмір бойғы іздеген туған бауырын таппаса да, сол өзі өскен ауланы бір көрудің өзі айтып тілмен жеткізе алмас сезімге бөлерін іші сезеді. Дәл осы отырысында жайбарақат, сабырлы көрінгенімен, бүкіл ішкі дүниесінде алабөтен толқынысты бастан кешкен кемпір вагонның жоғары төсегінде қаннен-қаперсіз ұйқы құшағындағы жасамыс әйелге көз салды да, өз ойымен өзі болып кетті. **** Қаланың ескі бөлігімен кетіп бара жатып татар үйлерді көрсе, көңілі қараптан-қарап алабұртып кететіні бар. Ол үй кімнің үйі болды екен, қандай адамдар тұрды екен, тағдырлары не болды екен деген ойлар шырмайды. Екі қабатты етіп салынған, терезелері қапқақты сондай татар үйлердің бірінде қалған өзінің балалық шағы туралы үзік-үзік суреттерді қайыра еске түсірудің өзі кейде ұйқысын қашырса, кейде жанын жылытады. Кемпір тағы да ойға шомып кетті. Ескі үйдегі естелік Анам туралы көп ештеңе есіме түсіре алмаймын. Шашымды тарап өріп беретіні, ән салатыны, даусы керемет әдемі екені ғана есімде қалыпты. Соған қарағанда анаман тым жас қалған болуым керек. Ал өкем шешесіз жетім қалған үш баласын асырау үшін ауыр жұмыс істеп, қараңғы түскенде аяғын әрең сүйретіп, сілесі қатып шаршап оралатын. Осы күні шешемді баладан қайтыс болған сияқты көрем, өйткені кіп-кішкентай шақалақ сіңлімнің сүт сұрап қолды-аяққа тұрмай шыңғырып жылайтыны көз алдыма қалып қойыпты. Ондайда өкем бейшара не істерге білмей, жан тері шығып, шырылдаған баланы сарыала жаялығымен қойнына тығып алып, дәкеге нанды езіп, қоймалжың быламықты сәбидің аузына салатын. Бірақ ол ана сүтін қайдан жетсін? Кейде біздің бөпемізбен шамалас сәбиі бар көрші әйел келіп емізіп кететін. Ана сүтін құныға сорған сәби сәлден соң қара терге түсіп, беті албырап ұйықтап кетеді. Бірақ сәбиді рахатқа бөлейтін мұндай сәт көп бола бермейді. Сөйтіп өкемнің әзірлеген быламығын талғажау етіп, кішкентай сәби өсіп жатты. Өзі әлжуаз, кіп-кішкентай еді. Кіп-кішкентай болса да сезімтал сәби жаулық тартқан әйел адамды көрсе көзі күліп, үілдеп қоя беретін. Көңілденіп, еңбектеп алдынан шығады. Кейде бір шаруасымен не оттық алу үшін көрші әйелдер келсе, солардың алдына барып, үмітке толы көздерін қадап, жәудіреген күйі ұзақ қарап тұрар еді. Бірде үйге өкемнен қарыз сұрап қарсыдағы көрші әйел кіргенде кішкентай сәбидің қалай қуанғанын көрсеніз, оның алдына келіп, күліп, сәби қылықтарымен өзіне қаратып жатыр. Екі көзі омырауда. Ол әйел балаға онша назар аудармастан шығып кеткенде манағы өзін бауырына алып, емізе ме деп үміттеніп күтіп тұрған сәби жерге етпетінен түсіп, бақырып жылап жатты. Бұл көрініске күә болудың қандай қиын екенін мен есеймей жатып түсіндім. Өкем күн ұзақ жұмыста.

Кішкентай балаға қарау менің мойнымда. Мен ол кезде 6-7 жасар баламын. Соңымнан еріп, мен не істесем соны қайталайтын інішегім бар. Оның да үш-төрт жасар кезі болса керек, әйтеуір, екеуміздің біресе нанға, біресе өкем әкеліп берген қоңыр бәтінкеге таласып қала беретініміз есімде. Ескі екіқабатты үйдің екінші қабатындамыз. Ойын десе есім кететін. Оның үстіне көрші балалар да қызықтырып қоймайды. – Зайнаб, біз бүгін кешегіден де күшті ойын ойнаймыз. – Зайнаб, бізбен бірге жүрсеңші. – Кешегі тығылмақта сенің болмай қалғаныңды қарашы... «Сен де бір пәле болдың» дегенді қабағыммен білдіріп, сіңлімді тезірек ұйықтап қалсыншы деп одан сайын үстінен қаққыштаймын. Оның ұйқысы келмейді. Терезеден қарасам, балалар үш топқа бөлініп жаңа ойын бастап кеткен екен. Бөпемді ала-мала көтеріп қиқа-қиқа жасалған ағаш баспалдақтан түсе берем дегенде аяғым тайып кетіп, екеуміз бірдей домалай жөнелдік. Сәбидің бір жері қатты ауырып кетті ме екен, бастапқыда демала алмай қалғанын көрдім. Сонда да, өз басымды ойлап үлгеріп жатырмын. «Кешке өкем келгенде ұрыспаса екен, әлде бала менің соңымнан ерем деп баспалдақтан өзі құлап кетті деп айтсам ба екен» деген, өзімді ақтамақ болған өзімшіл ойлар кимелейді. Біздің дыбысымызға келген көршілер беті-басы қанап, шырылдап жылаған сәбиді жұбатып, менің үсті-басымды қаққылап тұрғызды. Кеште өкем болған жайды көршілерден естіп, маған біраз ұрысты. Сыпырғыштың жұлынып қалған талымен ұрған болды. Соның өзіне ауыртты деп байбалам салып жатырмын. Даусымның ащылығы сондай, сырт көз мені біреу шырылдатып зәбір көрсетіп жатыр екен деп ойлар еді. Інім мені аяған көздеріне жас толып бұрыштан сығалайды. Қолына таяқ алып ұрам десе қолынан қағатын кім бар, бірақ, қайран өкем ондайға бармайды, даусын көтеріп, өзінше қаталдық көрсетіп, тәртіпке салмақ болады. Сонда да қаттырақ ұрсуға батылы бармай тұрғанын сезем. Жоғалған бала Бізде ескі аспалы бесік болатын. Бірде сол бесікке сіңлімді жатқыздым да, тербетіп, ұйықтады ау дегенде сыртқа беттедім. Есі-дәртім есік алдындағы балаларға қосылу. Ол кезде оң-солын әлі танып үлгермеген мен үшін жер бетіндегі ең керемет нәрсе – ойын болып көрінетін. Ойынның қызығымен қалай кеш түсіп, қас қарайғанын байқамаппын. Тіпті үйде кішкентай бала бары да есімнен тарс шығып кетіпті. «Өкем жұмыстан келген шығар ендігі» дегенді ойлауым мұң, жүрегім зу ете түсті. Сүріне-қабына жетсем, қолына пілте шам ұстап алған өкем қаракөлеңкеде қарманып әлдене іздеп жүр. Үй іші тым-тырыс. Өкем кішкентайды іздеп жүр екен. – Бала қайда? – Бесікте ұйықтап жатқан, – деймін аң-таң болып. Айнала қараймыз, ұшты-күйлі жоқ. Көршілерге жүгірдік, ешкім көрмеген. Біреу алып кетті ме дегуге бейсауат ешкім келмеген болып шықты. Өкемде ес жоқ, еңі қашып кеткен. Екі кештің арасында у-шу болдық. Енді қайтеміз дегенде бір бұрыштан «ih, ih» деген дыбыс шыққандай болды. Жақындап барып тыңдасақ, бірдеңе қыбырлайтын сияқты. Пештің түкпір жағында отын жинайтын қуыс болушы еді. Ол жер күндіздің өзінде қараңғы болып тұратын. Қалай-солай тасталған томарлар мен жаңқалардың арасынан сәбиін тауып алған өкем әлде қуанғаны, әлде көңіл-күйі солай болды ма, жас балаша еңкілдеп, еңіреп жылап жіберді. Ол баланың не аспалы бесіктен ұшып кетіп отынның үстіне түскенін, не болмаса есі жоқ неменің жалғыз қалғаннан қорқып сол жерге өзі барғаны белгісіз, бет-аузы ағаштың қатты қабығы мен бұталарынан әбден жарақаттаныпты. Әсіресе білектеріне ағаш шырыпылары аямай кірген екен. Өкем әлгі жаңқалардың әрқайсысын түйреуішпен қыл суырғандай етіп алған сайын байғұс бала безек қағып жан даусы шығады. Осы оқиғадан кейін өкем мынадай тоқтамға келді. – Мына ба-

ланы балалар үйіне тапсыру керек, Зайнаб. Мен болсам жұмыстамын, ал сен баланы мүлдем қарамайсың, саған ойыннан басқа ештеңе керек жоқ, өстіп жүріп екеуміз мұны өлтіріп алып, обалына қалармыз. Өкемнің бұлай деуі қаталдығы емес, керісінше амал іздегені еді. Сөйтіп, өкем сіңлімді балалар үйіне өткізді, біз бастапқыда сәбиге барып, жағдайын біліп тұрдық, бірақ, арада уақыт өткенде одан көз жазып қалдық. Тұлдыр жетім Бұл соғыс жылдары еді. Біз жоқшылық дегеннің тап не екенін онша түсінбеуші едік, өйткені, ол кезде дүние-мүліктің, киімнің жаңа не ескілігі туралы ойламайтынбыз, әйтеуір, іліп алар киім болса соған ырзамыз. Бізді қинайтыны тамақтың тапшылығы болатын. Інім менен нан сұрай беретін. Ондайда өкем тауып әкелген ұнды суға шылап беретінмын, кейде нан да табылатын. Қоңыр кездері ұшқын атып, кекілі желбіреп, құлдырап жүріп жүретін інім бір күні жата беретінді шығарды. Күнұзаққа тыным көрмейтін ойын баласының жатқан орнынан тұрмай қалуы мені де есейтіп жібергендей. Бір күні ол менен нан да сұрамады, көзін де ашпады... Өкем ауыр жұмыста жүріп әбден арып, қатты жүдеп, ақыры ол күні төсек тартып жатып қалды. Қатты арықтаған адамның ішкі құрылысы терінің сыртынан да көрініп тұратынын мен сол кезде өз көзімнен көрдім. Бір күні өкем орнынан мүлдем тұрмай қалды деп көрші әйелге бардым. Ол маған «өкең бір орнынан қозғалмай қалмасын, екінші жағына аударып салсаңшы», – деді. Үйіме қайтып келіп, өкемді орнынан қозғамақ болдым. Егер орнынан қозғасам одан өкеме бір жеңілдік болатын сияқты көрінді. Сегіз жастар шамасындағы кішкентай қызбын, бар күшіммен өкемді аударып жатқызабаққа әрекеттендім. Осы жатқан жатысында қу сүйегі қалып, әруаққа ұқсап жатса да өкемді қозғауға шамам келер емес. Борша-боршам шығып өкемнің денесін орнынан қозғаған кезде жүрегім тас төбеме шықты. Өкемнің арқасы қатты қанталап кетіпті. Ырсыған қабырғаларының терісі дәкедей жұқарып, қарақошқылданып, қорқынышты көрінеді. Көп ұзамай мен жалғыз арқасүйерімнен айрылдым. Бұл қазаға менен өзге қайғырған адамды байқамадым. Соғыстың ауыр тұрмыстың, аштықтың адамдарды қалай өзгертетінін сол кезде көрдім. Балалар үйінде Тұлдыр жетім қалдым. Өкем өлгеннен кейін мені іздеген адам болмады. Біз қалада тұратынбыз. Вокзал жаққа барып, өзім секілді жетім, қараусыз балаларға қосылдым. Жазда әйтеуір, күн жылы, әуірімдеп болса да күн көруге болады, басты уайым тамақ тапсаң болды. Жарты бөлік нан үшін шартпа-шұрт төбелесіп, таласып қалатын кездеріміз де аз емес. Күз түсе жылы жер іздей бастайды екенсің, ДЕПО-да от жағылатын бір құжыра болушы еді, күндіз ол жерге жақындау мүмкін емес, ондағы жұмысшылар жақындатпайды, ал кеште қараңғыны пайдаланып, әлгі жерді пана-

лаймыз. Жетім бала үшін күні бойы талғажау етер тамақ іздеп, арасында ойнап, әбден сілесі қатар шақта ыстық тамаққа тойып алып, жылы жерде ұйықтаудан асқан бақыт бар ма! Әбден қараңғы түсіп, көз байлануын күтіп жүреміз, ДЕПО-ның айналасы тынышталды-ау дегенде жетімнің жұмағындай жылы қуысқа қарай жақындаймыз. Бірде сол қуысқа кіріп алып, жылы жерде маужырап, рахаттанып ұйықтап жатыр едім. Бірдеңе «арр» еткендей болды. Аяғымнан тістелеп сүйреп ала жөнелді. Мен не болғанын түсініп болар емеспін, көзімді ашпастан жылы орныма еңбектеймін. Қатты шаршағаным сондай, тек жылы орныма жатсам, ұйықтасам деймін. Әлгі ырылдаған бәле қайтадан аяғым жармасқанда қатты шошынып, атып тұрдым. Бетінде қорасан дағы бар ер адам саусағын ізеп бері кел деген белгі берді. Бұл жетім балаларды итпен іздеп жүрген милиция екен. Сөйтіп, мені және өзім секілді қаңғыбас балаларды жинап, Свердловскідегі балалар үйіне әкелді. Екі қабатты терезелері көп үлкен үйде мен құралпы балалар жетерлік екен. Өзім секілді балаларға қосылып кеттім. Мен үшін ең керемет қызық-қуаныш болғаны – жасым 10-ға келгенде партаға отырып, оқушы атандым. Сабаққа зерек болдым. Оқуды да, жазуды да тез меңгердім. Басыма бантик тағып, хорға қатысып, ән айтқанды жаным сүйетін. Соғыс басталғаны туралы хабарды алғаш естігенім де осы кез. Соғыстың не екенін онша түсінбесек те, әйтеуір, бір жаманшылық, қиыншылық екенін түсінеміз. Менің жаңа ата-анам Халил деген кісі әйелімен бірге Балалар үйінде жұмыс істейтін. Сол кісінің әйелінің мені өзінше жақсы көріп, бауырына тартып жүретінін байқайтын едім. Менің фамилиям Мұхтарова болатын, ол кісінің де фамилиясы Мұхтаров екенін кейін білдім. Бір күні әлгі адам балалар үйінің директорымен келісіп, мені үйіне алып кетті. – Сен енді біздің қызымыз боласың, Зайнаб! Жалпақ бет әйел жұп-жұмсақ алақанымен басымнан сипады. Менің жүрегім қаттырақ соғып кеткенін сездім. Бұл қуаныш па, әлде белгісіздік алдындағы қобалжу ма, белгісіз. – Біздің басқа баламыз жоқ, енді сен бізге бала боласың, – деді нығарлап Халил аға. Мен келген үйдің тұрмысы жақсы екені алыстан байқалатын. Үйдің төбесі екі еңісті, шатыржалды және шатырында шағын терезесі бар, еңселі қақпасы анайдан көрінетін. Қазақтардың үй-жайынан ерекшелігі – татарлар үй салуға мән берген ғой, үй бөліктерден – «әк өй» немесе «кунак бүлмәсә» және «кара өй» – ас үйден тұрады. Қара бөлігінде орыс пеші салынып, оған су жылытатын және тамақ әзірлейтін қазан орнатылған. Алғашқы уақытта өзіме шап-шақ, жаңа әрі әдемі киімдерге, маған деп арнап сатып алынған дәптерлер мен қаламұштарға қатты қуанып жүрдім. Балалар үйінде тозған не өзінен үлкен балалардан қалған киім киіп жүрген бала үшін

шілтерлі қызыл көйлек, әдемі қызыл етік кию ерекше бақыт көрінді. Ішіп-жем де мол. Соғыстың ызғары бұл үйден сезілмейтін. Күнара ыстық тамақ жасалатын, дастарханда нан мол, оған жағылатын май да табылатын. Көп ұзамай мен жаңа ата-анам тапсырған жаңа міндеттеріме кірістім. Таңертең үйдегі екі сиырды табынға қосам, бұзау қараймын, екі шақырым жерден білегім талып су тасимын, қора тазалау, ауладағы бақшаны қарау, ауланы сыпырып қою... мен күнделікті сабағымға ерең үлгеретін болдым. Оңашада өзім үйреніп қалған балалар үйіне қайтып барсам деп ойлаймын. Бір-біріміздің бетімізге көмір не сия жағып, шашымыздан жұлқып қалып қаша жөнелетін достарым дәл қазір не істеп жатыр екен деп ойлап жатып ұйықтаймын. Интернаттың тамағы да бұл үйдікінен тәттірек секілді ме ау... Ондағы у-ду өмірден артық қызық жоқтай көріне берді. Қашып шығу Осылай күндер өте берді. Бір күні шаруамды жайғап жүріп, басыма бір ой келді. Үйде ешкім жоқ болатын. Жүгіре басып балалар үйіне келіп жеттім. Келсем, көп баланы сыртқа шығарып тізіп тұрғызып қойыпты. Түсінгенім, басқа қалада балалар үйі

ашылып, балалардың жартысын сонда аударайын деп жатыр екен. Іздегенге – сұраған. Мен қуанып кеттім. Бұл маған құтқару амалы болып көрінді. Шеттеу жерге таяп келдім де, бойы өзім шамалас бір қызға киімімді көрсеттім. – Киіміңді ауыстырасың ба? Қыз менің киімімнен көз алмай қарап тұрды. Қызығып-ақ тұр. Бірақ, ауыстыруға батылы жетпей тұр. – Осылай бере салам, тек тездетіп ауыстырайық, – дедім. Екеуіміз оңаша жерге барып, құнжындап киім ауыстырып жатырмыз. Үстімдегі Халил ағайдың әйелі сатып әперген мақпалдан тігілген жаңа пальтомды, басымдағы әдемі, қалың, гүлді орамал, аяғымдағы қызыл етік, іш жағымнан киген бантикті жаңа көйлекті қызға шешіп беріп, балалар үйінің қара-қоңыр матадан тігілген өңсіз киімдерін киіп алдым. Жұқалау болса да жылуы мол секілді көрінді ме ау, әйтеуір, көңіліме ыстық. Балаларды фамилиямен тағы бір тізімдеп болғанда мен де олардың араларына қосылып кеттім. Арасында өзім танитын балалар бар екен, дуылдасып, солармен қосылып, пойызға отырдық. Бізді Қазақстанның Семей деген жеріне әкелген екен. Келгеннен кейін фамилия бойынша тексеріп,

тізімдеп қабылдап жатты. Ең соңында мен қалдым. Тізімді қарайды, Мұхтарова деген фамилия жоқ. Тағы бір тізімді қарайды, онда да жоқ. Сол кезде дәу де болса балалар үйінде болғам, мені асырап алған еді, бірақ мен қашып кеттім, енді қайта барғым келмейді, ағай, қалайыншы. Сабағым да жақсы, тәртібім де дұрыс. Өн де салам, хорға қатыстым, – деп жатырмын. Сол кезде «олай болмайды, тізімде жоқсың» десе жүрегім қарс айрылатындай. Тек олай дей көрмесе екен, қалдыра көрсе екен... Өзім жылап жатырмын. Маған таңырқай қарап қалған ол кісі «жақсы, жақсы» дегенде шын қуандым. Балалар үйі менің үйім секілді, ал ондағы балалар туыстарым секілді көрінді. Ол жерде жамандық көрмейтініме сендім және солай болды да. Жалғыз өкініш Соғыс кезінде маман жетіспейтін. Жетінші класты бітіргенде бастауышқа мұғалім етіп жіберді. Осылайша мен үлкен өмірге жолдama алдым. Алдымен педучилищеде оқыдым. Артынан Алматыға барып Қыздар педагогикалық

институтына түсіп, оны қызыл дипломмен бітірдім. Беделді жоғарғы оқу орнында ұстаздық еттім. Жақсы адамға жолықтым, ғалым еді, өмір бойы сыйласып өттік, екі баланың анасы атандым. Қазір немереден шөбере сүйіп отырмын. Былайша айтқанда, мен енді жетім емеспін. Бір ғана өкінішім – бала шағымда балалар үйіне тапсырып көз жазып қалған сіңлімді онда-мұнда хат жазып іздесем де таппадым. Көз алдымдағы сөби бейнесі де жылдар өткен сайын көмескіліп барады. Сіңлімнің дүниеге келген уақыты соғыстың алдындағы жылдары еді, менің өзім бала едім, суретке де түспепіз. Соның бәрі өкініш. Бір үміт қана әлі күнге үзілмей келеді. Үзілсе мен мына өмірден көшкен күні ғана үзілетін шығар... Енді сіңлімді соңғы рет іздеймін. Кім біледі, туған топыраққа келуім де соңғы шығар... *** Қалта телефонына хабарлама келіп түсті. «Ресей жеріне қош келдіңіз, сіз роуминг арқылы сөйлесе аласыз» деген хабарлама екен. Кемпір вагонның терезесіне үңілді. Көрі жүрек дүрсілдеп кеткендей болды.

Дереккөз: egemen.kz

Роза Мұқанова Мәңгілік бала бейне

Меңіреу қалпы, деп-сал болып мүлгіген жым-жырт түнді бетке алып, терең сайға шыққан Ләйлә-қыздың жолында қара жамылған әлде бір бейне қараңдап, сусып барады. «Жапан түзде жүрген неғылған жан?» - дейді қыз-көңіл алабұртып. «Мен адамдар әулетінің рухымын», дейді бейтаныс үрейлі үн сонау алыс бір жақтан дауыс салып. Терең сайға бет алған Ләйлә-қыз бұл сәтте беймезгіл рух тұрмақ, адамзат қасиетінің өзіне де сенуден қалған. Тек қана осындай меңіреу түнді, сол түнмен айналасып, толысып тұратын қияқтай әдемі Айды сырлас еткен. Көкірегің кеулеген мұң-арызын осы арада, терең сайда сыбырлайтын. Дөп-дөңгелек Ай толықсып, сүттей аппақ көркімен қара жамылған Қарауылға сән беретін. Кейде үңіліп қарап қалған кіп-кішкентай Ләйлә-қызбен, быт-шыл болып айырылып жатқан Қарауылдың жеріне есіркей қадалатын. Біресе осы түнді де, кішкентай ауылды да менсінбей қиғаштай шалқайып керіліп жатып алатын. Бәлкім, сонда үңірейіп, ойылып жатқан жаралы жерге қарап: «Апыр-ай, сенде шынымен-ақ қасиет қалмаған ба? Тозған шүберектей осынша жырым-жырым болды, не күн туды? Түн ішінде сайға келіп, жасырынған мынау неғылған жан? Он алтыдағы бойжеткен қыздың кейімі ме? Сорлы-ау мәңгі бақи бала кейіпте қалуыңа не себеп болған, бұл азаптың қай түрі?» - деп бұлардың өздеріне кінә артып тұра ма? Өлде Қарауылдың жеріндегі бар сойқанды сезіп, әлдекімдерге көктен аңырап, қарғыс айта ма, әйтеуір, жанындағы жұқалтаң бұлттарға екі бүйрегін кезек тіреп алып, зарлап тұрғандай көрінеді. Ләйла Айға қараған қалпы, қалғып бара жатыр екен, селт етіп, көзін ашты. Жанарынан үзілген бір тамшы жас дір етіп, иегіне құлады. «О, жарық Ай, мүсіркеме

сен мені. Мен күнәсіз қыз боламын. Сезімім бүтін, ақылым дұрыс. Бірақ мынау тіршілік дүниесінен безінген жұдырықтай жүрегім кек пен қасіретке толы. Мен өзіме адам сияқтымын, басқаларға адам емес адам пейілін тәубаға түсіретін мүгедекпін. Қарауылдың адамдары мені көрген сайын: «Мұны Алла тағала адамдар тәубасына келсін, қол-аяғының саулығына, он екі мүшесінің дін амандығына шүкір етсін деп жаратқан» - дейді. Солай ма, жарық Ай. Мен саған ғана, сенің өзіңе ғана сенемін. Тым болмағанда үмітімді сен ақтарсың. Сонда, бұл жұрт нені айтады? Мен кіммін, осы? Мәңгілік пе? Шынымен-ақ мәңгілік өспей қалған бала кейіп пе?». Ләйлә-қыз сөйлеп отыр. Мылқау Ай дөңгелеп алыстап барады. Ләйләны да, жерді де аймалап барады. «Өз жасыма лайық қыз болғым келеді. Иә... иә... Менің де әп-әдемі, нәп-нәзік қыз болғым ке...л...е...ді...», - Ләйлә, жаңағы өзі жасырынып отырған қап-қараңғы терең сайдан жүгіріп шықты. Жасаурап, үкідей қадалған қыз көзіне сұп-сұлу, аппақ. Ай үрке қашып бара жатқандай көрінді. Сол сегіз жасар мәңгілік бала бейнеде, өспей қатып қалған Ләйлә, тамыры адырайған егде қолдарын сермеп кекке көтерді.

- Е...е...е...ей... Қашпа, менен, қашпа! Бәрібір, сені тауып аламын. Жасқандың ба, сен де менен жиіркенемісің, сен де менен қорқамысың жарық Ай?!

Ай барған сайын алыстап, сырғып барады... Мүгедек қызды да жырым-жырым болып айырылған жер бетін де менсінбей, қап-қараңғы түн серігін қолтықтап, толықсып, кергіп барады, ұзап барады. Ләйлә-қыз одан сайын дауыстап, қол бұлғап айғайлап тұр.

- Ертең де қайта оралшы. Ертең де терен сайда кездесейік. Мен сені сонда күтемін. Терең сайдан күтемін жарық

Ай! Ең соңғы сөздерді айтқанда иегі кемсеңдеп, жүрегі құрғыр алай-дүлей соғып, езіліп кетті. Бұл жолы Қарауылға бет алған Ләйлә-қызға Шыңғыс тауының еңселі биік шыңы барған сайын шөгіп бара жатқандай көрінді. Бұл жолы қыз түн қойнындағы ербиіп көрінген тау белестерінен бір түрлі сескеніп, үрейленіп келеді. Әлгібір «адам рухымын» дейтін түн иесі де қартайған тау етегінен пана іздеп жүрген қаралы киімділер ме, көзі бұлдырлап кетті. Өзі тұратын Қатира тәтесінің үйіне жақындай бере тынысы тарылып, демі қалтырай шықты. Есіктің тұтқасынан қолын соза беріп, қайта тартып ала қойды. Үй ішіндегі өзіне тосыра қарайтын, ішіп-жеп қадалатын көздерді көргісі келмеді. «Жұрт ұйқыға батқанша отыра тұрсам да болар», - деп есік алдында кідіріп қалды. Сол сәт тосын шыққан дауыстан шошып кетіп, баж ете түсті. Қатира екен.

- Әй, қас қарайса жын қуғандай осы сен қайда кетесің? Не пәлең бар, а?

Ләйлә үнсіз төмен қарады. Ісініп, қызарған жанарын да, әбден сілесі қатып шаршаған күйін де тәтесіне сездіргісі келмеді. «Менің мұңымды бөлісер Қатира ма, онан да үнсіз тұрғанымның өзі жақсы». - дегендей ләм-мим деп тіс жармады.

- Қайда жүрсің деймін мен саған?

Ләйлә тағы да үн қатпады. «Жоқ, жоқ. Терең сайда отыратынымды ешкімге, ешбір жанға айтпаймын. Мен Аймен кездесуге, сонымен сырласуға барамын. Жарық Айдан басқа жанымды түсінер жан таппаған соң терең сайға жүгіремін. Ол сәтте, мені іздемеңдер, менен сұрамаңдар, мені көрмеңдер!»

- Е, енді саған жетпей жүргенімеңіреулік пе еді? Оған да жетерсің, меңіреу де атанарсың.

Қыздың көзі жарқ етті. Қатира мырс етіп, айызы қанғандай қыздың аяқ-қолына сұқтана қарады. Ләйлә-қыз мүгедек денесіне сабырлық жинай алмай, ызаға булығып, қалшылдап барады. Қолы мен аяғына әлдекімнің көзі түсе қалса, қу жанын қоярға жер таба алмай намыстанып, есі шығатын. Мынау шамадан тыс үлкейіп бара жатқан егде қолдар мен жетілмей қалған аяғына ешкімнің көзі түспесе екен, байқамаса екен деп зар қағатын. Ал, Қатира болса әдейі қақшып, шошына именіп, мұның жанды жеріне тисе түскісі келгендей сұқтана, жиіркене көз тастады. Осындайда Ләйлә-қыздың жаны шырқырап, жасырынар жер таппай алас ұрады.

- Қайда болдың деймін? Мал қораға қайтып, қол жетпей у-шу болып жатқанда, қайда қашып кетесің?

Айт деймін енді, ойбай!

Ләйлә көзін жерден алмаған қалпы:

- Адам емеспіз бе? - деп ақырын күбір етті.

Сол-ақ екен Қатира ыршып түсті.

- Сөзді қара! «Адам емеспіз бе», - дейді.

Адам сиқы жоқ кейпіңе неге қарамайсың, а? Қатираның ащы тілі сумаңдап, Ләйләның бала жүрегі қып-қызыл қан-жоса етіп тілгілеп, пара-парасын шығарып, түтіп жатыр, түтіп жатыр. Бұрын осындайда жанына тиер сөзді естігенде шыр-пыр болып, зар қағып, жылап еңірейтін қыз, бұл жолы бедірейіп қатқан қалпы, өңі қуарып, Қатирадан көзін алмады. «Сезімсіз, жүрексіз, қатыгез адамның төрт түлігі қашанда сай болады. Табалайың ғой, табалай бер, табала! Мен осы қасіретті құдайдан сұрап алғанмын! Иә, иә, сеніңше сұрап алған тағдырым осы, осы! Отыңмен кіріп, күліңмен шығып жүрмін емес пе, не жазып едім саған?» Жетілмей қалған сөби бетін жап-жалпақ алақанымен басып алып, жүресінен отыра кетті. Сол қалпы пысылдап бастап, тәзімі таусылып, көз жасына ерік берді. Мұндайда бүкшиіп, босағада жылап отырған Ләйлә-қызға бірде-бір жан: «Әй, мынаған не болды, тиіскен кім?» - деп сұрамайды да. Бәлкім, осылай бейшара күй кешіп, жылап отыруы заңдылық деп ойлай ма? «Ей байғұс, көз жасыңды біз емес, құдай көрсін. Соның ілтипатын күт, пейілін көр!» - дей ме, теріс қарап күбірлеп өте шығатын. Ләйлә мұны да сезетін. Түн ішінде жарқырап, толықсып шығатын мылқау Айды есіне алып, терең сайға қарай жүгіре жөнелгісі келетіні де сондықтан. Терең сайға түскен Ай сәулесі бұрынғысынан да жап-жарық. Жер бетін кезіп, жылжыған қалпы Ләйлә-қызды іздеп жүр. Қарауылдың суынан да, жерінен де, тауынан да сұрап беу-беулеп іздеу салады. «Қайда кеттің?» Неғып бүгін терең сайда жоқсың?» деп ана-дауыс жып-жылы алақанымен қолын жайып, сай ішінде қалықтап жүргендей. Түн жамылған сай іші жап-жарық Ай таң атқандай ағартып барады. «Құлыным-ай» - деген ана-дауыс еміреніп келіп, сай ішін жағалап кетті. Сол-ақ екен тып-тыныш бір әлем орнады да көкірегі қарс айырылып, ана-бейне дауыс салды. «Сен құрсақта жатқанда Дегелең тауының түбінен жер астын дүмпілдетіп, жарылыс болып жатушы еді, сол басылды ма? Іңгәләп, бесікте жатқан сен талай рет сол жарылыстан қорқып, шыр етіп, қолды-аяққа тұрмай бөзілдеп кетуші едің. Сол әдеттің ес білгенше қалмап еді... Сен Шыңғыс тауының етегінен көтерілген ауадағы қып-қызыл, саңырауқұлақ іспетті лаулап тұрған алауға қызығып, жүгіре жөнелетін едің, қазір ше? «Апа, тау жақтағы әуеде қалықтап тұратын саңырауқұлақ бүгін

тағы да түсіме кірді» - дейтін ең. Сонда жең жарықтық: «О, қарғатайым-ау! Сен де, құдай жеткізе сол саңырауқұлақ сияқты, жұрттың көзінің жауын алып, лаулап тұратын боласың», - деп мейірленіп, маңдайыңнан сүюші еді. «Қазір қайдасың? Қайда кетіп қалғаның?» Сай ішіндегі дауыс әлсіреп сөніп, Ай көтеріліп, биіктеп бара жатқандай болды. Сол қалпы, терең сайдағы әр тобылғының түбінен Ләйлә-қызды іздеп, кезіп барады. Бірақ бұл жолы Ай бетіне еміреніп қарайтын терең сайдағы қыз бейнесі көрінбеді. Адамдар қара-құрым болып, көп жиналған жерден бойын аулақ салып, көзге түспеуге тырысып жүруші еді. Қатира қояр да қоймай бұған жік-жапар болып, жабысып алды.

- Жүр, Қарауылда той бар. Сонда барайық. Сен сорлы да бір сөйліп қайт. Ләйлә не айтарын білмей, кезерген жұқалтаң ернін ігістелей берген: «Елдің көзі-ақ... Жұрттың сөзі...» Бұл ойын Қатираға сездіріп, мүсәпір күй танытқысы келмеді. Сылтауратып: «Шаршап отырмын», - деген.

- Қой-ей, жүр енді, жүр! - деп, әйел қызды жұмалай берді де, көнбейтін болғасын, қолын әр жерден бір сумаңдатып, қытықтай бастады. Қыз қарқылдап кел, қыстығып күле орнынан көтерілді де, үп-үлкен алақанымен әйелді кеудесінен итеріп қалды. Сол сәт, Қатираның өңі құп-қу болып кетті.

- Бармасаң қой әрі!
- Барамын! - Кенет Ләйлә әлдекімге ерегескендей, «Барамын» деді.

«Шіркін-ай, шіркін-ай десейші! Менен басқаның бәрі де бақытты, бәрі де көңілді. Бұл дүниенің бар бақыты - он екі мүшенің саулығында екен ғой. Көпке қиған бақыттың өзіне зар болған қандай сормандай едім». Ләйлә той өтіп жатқан үйдің көңілді адамдарына қызыға қарады. Бұршақ-бұршақ болып төгілген көз жасын өлсін-өлсін ел көзінен жасырып сурте берді. «Білемін, өспеймін. Құдірет-ау, басқа мазаның жетпегендей, әлі көрсетер қасіретің көп пе? Онан да біржола жоқ етіп неге жібермейсің. Неге неге? Саған да керегің жоқ па, менің қасиетсіз бейнеме ыржалаңдап күлгің келе ме? Көңіліңе басқа ермек таппай, мәңгі өспейтін қыз тағдырын қызықтайын дедің бе?»

- Ләйлә, Ләйлек! Ақ Ләйлә!
Қыз жып-жылы жігіт даусына елең етті. Қаптаған жұрттың арасынан әлдекім жырылып қолын созып

бұған қарай жақындай түсті. «Ой...Й, - деп таңданды қыз. - Құмарды қара, Құмар! Қандай әдемі болып өсіп кеткенсің. Ғажап! Өзіммен бір партада отырған Құмарым ғой, көршім ғой. Құмар... иә, сен мені үнемі «Ләйлек, Ақ Ләйлек дейтінсің. Ләйлек деген құстың аты. Ол сондай нәзік, сүйкімді құс дейтінсің!» Қыз бір түрлі есінен адасқандай есеңгіреп тұрып қалды.

- Таныдың ба? - деді жігіт ақырын жымып.

- Таныдым. Неге танымауым керек? Сен сондай өзгеріп, әдемі болып кетіпсің. Бақыттысың ғой... Кешір мені, ренжіме...

- Сен де... сен де бақыттысың, Ләйлек. Құмар, қыздың мәңгілік құрысып қатып қалған бала бейнесіне мән бермеді, көрмегенсің, білмегенсің. Қыздың онсыз да өзіне қадалған мұңлы жанарына жара салғысы келмеді. Оның ішкі дүниесінің ойсырап тұрғанын да сезбегендей, қыздың кіп-кішкентай иығына қолын салып:

- Ләйлек, жүр билейік. Мен сені биге шақыруға келдім.

Сол сәт, жәудіреп қараған Ләйлә-қызды жерден көтеріп алып, маңдайынан сүйді. Қыз жүрегі езіліп кетті. Жігіт, қызды көтерген қалпы, қаптаған көпшіліктің дәл ортасына еніп барады. Екеуі де бүкіл дүниені бір сәт ұмыт еткендей, айналып билеп жүр. Ләйлә-қыз көзін жұмды. Басы айналып кетті ме, әлде ұмыт болған қыз сезім селт етіп, мұның әлсіз денесінің тынышын алды ма, көзін аша алмады. Сол қалпы Құмардың мойнынан қапсыра құшақтап қатып калыпты. Жігіт сәл сыбыр етіп:

- Ләйлек! Ақ Ләйлә, - деді. Қыз есеңгіреп

барып көзін ашты.

- Тойға келіп едік. Ауылда ешкім де қалмауға айналған ба, қалай? Сені көріп қуанып кеттім...

Қыз жүзіне қызғылт рең пайда болды. Бір түрлі қысылып, ұялып тұр. Үстіне киген қып-қысқа шыт көйлегінен де, Қатираның қоярда-қоймай мұны бала сияқты етіп, дәл төбесіне қып-қызыл бантик тағып бергеніне де намыстанып, күйіп барады. Бірі балалықтан қол үзіп, бозбаланың күйін кешіп жүр. Бірі, керісінше, болашақтан қол үзіп, мәңгілік, мәңгі бақи өспей, жетілмей мүгедек кейіпте қалған. Әлде тағдыр дегеннің өзі осы ма? Өзіне сөйлеп тұрған жігіттің даусы бұл жолы әсерсіз болды ма, әлде тағы бір сүреңсіз, сұрғылт ойдың шырмауына түсіп кетті ме, әйтеуір, Құмардың бірде-бір сөзіне құлақ аспады. Меңіреу адамша сілейіп қатып қалыпты. Қыз егделеп кеткен қолын жасыра қойды. Ұйқыдан ояңғандай есін жиып, жан-жағына қарады. Жалғыз өзі.

- Құмар, Құмар! Қайдасың?..
Қыз жан-жағына жалтақтай қарады. Ығы-жығы халықтың арасынан жігітті іздеген қыз, аласұрып, адамдарға тіксінсе қарап:

- Құмар қайда? Қайда жібердіңдер, қайда кетті? Қайда... Қайда?! - деп сұрастыра берген. Өмірінде алғаш рет адамдармен қатарласып, арман дүниесінің жалынын мықтап бір ұстағандай еді, ол да сусып қолынан шығып кетті. Жаңа ғана бар қасірет атаулыдан біржола арылып, әуеде қалықтап жүр еді, топ етіп, қара жерге қайта түсті. Қыз тағы да жанұшыра: «Құмар!» деп дауыстап қалып еді, әлдекімдер мырс-мырс етіп күлгенін, пыш-пыш етіп сөйлегенін сезді. «Азаптан, осы бір азаптан құтқарыңдаршы мені», - деп қыз шыңғырып жібергісі келген. Сонда ғана, сонда ғана әлгі бір мейірімі мол, жап-жарық Айды іздеген. Соған қарай ентелеп ұшып, тобылғысы сірескен терең сайға беттеген. Ләйлә-қыз көкке қадалып, жас іркілген жанарымен жалаңаш Айды аймалап, иегін көтеріп, ғарыштағы жарық Айға бетін тосты. Бұл кезде Қарауыл қаралы күйде еді. Қарттар жағы күңірейіп, таяғына сүйеніп, күрсініп тұрған. Қара жамылған әйелдер бір-бірімен дауыс салып көрісіп, сай-сүйегінді сырқыратып зарлап жүрген. Бастарын әрең көтеріп: «Айырылды қой!» - дейді. Болашақтан үміт жоқ бейбақ болдық қой. Ұрпақсыз тұл қалдық қой. Ата-баба жері еді, күлін көкке ұшырды ғой. Әлсіреген әйелдер бірінің иығына бірі басын сүйеп, еңіреп жылаулы. Есі шыққан Ләйлә Қатираны іздеп таба алмады. Қарауылға не болғанын, неге осынша аңырап, зарлап жатқанын ұқпады. Кезі атыздай болып, шарасынан шығып кете жаздап тұр. «Ойпыр-ай, не күн туған? Не болған адамдарға?!» Қыздың қол-аяғы қалш-қалш етіп, көзі жұмылып бара жатты. Қарауылдың тұрғындары сол күні қақ айырылып, үңірейіп жатқан жерді көрді. Тартылған су мен тұтылған Айды көрді.

Сол күнгі еңіреген қалың жұрттың дауысы әлдекімдердің құлағына жеткен бе, ақ киім киіп бейтаныс жандар түн ішінде келіп, жетілмей қалған, мәңгілік бала бейне әулетінің бәрін жинап, бітеу қара машинаға тиіп жатты. Ішінен шыққан баласы емес пе, қимастықпен боздаған ата-ана зарлап қала берді. Бұл сәтте Ләйлә терең сайда еді. Оны іздегендер де, іздескендер де таба алмады. Өдеттегідей ел көзінен жасырынып келген Ләйлә-қыз терең сайға жетіп, жарық Аймен кездескен. Ұзақ үнсіздіктен кейін, балалық бар арман тілегін, Құмарға деген қыз сезімінің бой көтергенін, жасырмай ағынан жарылып түнгі сай ішінде жалғыз өзі күбір-күбір еткен. Сонда Ай жарықтық қыз сезімінің тіршілігіне сүйсініп, дірілдеп, жылап тұрғандай көрінген. Сол түннің суық ызғарын да ұмытып, екі тізесін ебедейсіз өсіп кеткен екі қолымен құшақтап алып Ләйлә ұзақ отырды. Орнынан тұра бере, бұрынғыдай емес денесінің ауырлығын сезді. Бойын күздің қара суығы алып қалды ма, әлде ыстығы көтеріліп тұр ма, егде қолдарының күші

қайтып, қайраты таусылып, Қатира үйінің есігін зорға ашты. Әйелдің шатынаған көздері қадалып, мұның онсыз да жаралы жанын онан әрі жаныштап жіберді.

- Айтпады деме, енді кешігеді екенсің, күз болмақ түгілі, қыс болса да үйден қуып шығамын, білдің бе?

Қатира екіленіп алыпты. Қыздың құлағына алыстан талып қасқырдың ұлығы естілді.

- Қумашы!, - деді жалына қарап иегі дірілдеп, көзі бозарып кетіпті.

Ләйлә көзін аша алмады. Мұп-мұздай қолымен аяғына әлдене тиіп кетсе болды-ақ, еріндері қыбырлап: «Құмар, Құмармысың... Сен қайдан жүрсің? Мен сені сол күні ұзақ іздедім емес пе. Кел, өткендегідей мені биікке көтеріп, айналып биле. Кел... Құмар!» - деп сандырақтайды. Қыздың ауыр халіне ешкім де алаңдап көңіл бөлмегендіктен, оның не айтты, не сөйлеп жатқаны үйдегілерге беймәлім еді. Тек сол күні түнде дәрігер келіп кеткеннен кейін ғана қыз әлсіреп басын көтерді. Бас жағындағы өзін бағып отырғандарға көз салды. Екеуі де көрші ауданның басшы азаматтары сияқты.

- Өзіңнің көңіліңді де сұрай келдік, - дегендеріне Ләйлә масайрап, өңі қашқан жүзіне қызғылт рең жұгіріп, көзін жерге салды. Осы келіп отырған екеуден қыз жақсылықтың нышанын күтіп, сөздің аяғын бақты.

- Қарағым Ләйлә, сенің де көрген қасіретің аз емес. - Жаңағы сөз бастаған күмілжіп отырып қалды да: - Ертең біздің ауданда қаралы жиын өтпек. Өзің сияқты балаларды өткенде қала жаққа алып кеткен. Содан әлі күнге дейін хабар жоқ. Енді, міне, көзге көрінер өзің қалған екенсің. Ертең өтетін қаралы жиынға өзіңді қолға ұстап көтеріп шықсақ, деген ой келіп еді. Сол-ақ екен, қыздың құлағы шулап, басы айналып кетті.

- Алапат күннің белгісі ретінде, ел басына қатер тұнған күннің белгісі ретінде. Иә... иә, әйтеуір жақсылықтың емес, жамандықтың тек жамандықтың белгісімін. О, құдай...

- Ал, Ләйлә, жолға жиналсақ...

Қыз талықсып барып көзін ашты. Бұл жолы әлгібір ағыл-тегіл болып, жанарына толып кететін жас көрінбеді. Бірақ өлсін-өлсін өксі берді. Жамандықтың белгісі болғым келмейді. Мені аяңдаршы. Мен ел көзіне оғаш, мүгедек болғаныммен, жақсылықты ғана аңсаймын. Мен тек жақсылықты... Отырғандар түнеріп, үнсіз қалды. Қыздың онсыз да үзілгелі тұрған нәзік жанын ешкім түсіне алмады.

- Намысқойын қарай гөр! Жаман неменің! - деп, Қатира күңк-күңк етті. Ләйлә көзін қайта ашып, отырған адамдарға ұзақ телміріп жатты. Сосын, оларға сыбырлап:

- Құмар да бола ма? Ол да сол қаралы жиынға қатыса ма? - деді, әрең жұтынып. Отырғандар ешнәрсе түсінбеді. Ләйлә көзін қайта жұмып, ұзақ жатты да, бір уақытта ап-анық етіп:

- Бармаймын, бара алмаймын. Кідірмей жүре беріңіздер, - деді.

- Тұңғышымың да қызығын көруге жеткізді. Осыған да тәуба, осы да жетеді, - деп сампылдаған Қатираның дауысы төсек тартып жатқан Ләйләға ап-анық естілді. «Өмір қандай арзан. Бір ғана ыстығы басылмаған қуаныш үстінде жаныңды қия салу қиянат емес пе. Өй, байғұс тоқтатсайшы. Тоқтат! - деп, Ләйләнің дауыстағысы келген. Бірақ үні шықпады. Қатира үйіне келген біреуге даурығып, сөйлеп жатса керек.

- Той өткеннен кейін-ақ Қарауылдан кетемін.

«Қасиетті жер еді, қадірден әбден жұрдай болды. «Жақсының арты жын» деуші еді. Шынымен-ақ адам естіп, көз көрмеген қасіреттің бәрі Абай ата басқан топырақтан шығып жатқан жоқ па? Алланың өмірі деген осы да!» деп ойлады Ләйлә-қыз. Төсек тартып жатқан қыз бетіне Ай сәулесі түсті. Қарауылдың барлық терезесінен сығалап, іздеп, тінтіп жүріп, Ләйлә-қызды әрең тауып алған сияқты. Әппақ болып, дөңгеленіп, ерекше бір нұрмен қыз бетіне төніп

тұр. Науқас қыз Айға қарап алғаш рет жымыған. Көптен күткен жан ашырын, сырласын терезе сыртынан байқап қалып, қыз-жүрегі елжіреп сала берген. Өз тағдырына, адамдарға деген өкпесі сол күнгі ағыл-тегіл көз жасына айналды. Сол сәт жап-жарық Айдан мәңгілік ада-сып қалатындай тағатсыздана сүйсініп тағы да қарады.

- Қасірет шеккен жан иесінің жалғыз ғана сырласы өзің екенінді ұмытпа! - деді.

Ай да, қыз да бір-бірімен ажыраса алмай, бірін-бірі қимай ұзақ аймаласты. Жарық Ай Ләйлә-қызды қара жерге қимады. Ләйлә да алғаш рет Айды түн қойнына қимаған. Ұзақ кідірістен кейін, екеуінің бір-біріне деген тартылыс сезімі әлсірей берді. Екеуі екі тіршіліктің елшісіндей елендеп, алшақтап қашып бара жатты. Жап-жарық Ай қыз бен жерді айналып, алыстап барады. Ләйлә-қыздың жанары Айға қадалған қалпы айрылғысы келмеді. Соншалық қиналып жатып тырысып еді, жігері жететін емес. Бойына біткен күш-қайрат мүлдем азайып барады, бітіп барады. Қыз бетіне түскен Ай сәулесінен самайына қарай құлап, жол салып, дөңгелеп жатқан көз жасы анық көрінеді. Жанарындағы көлкілдеген жастың әсері ме, қыз көзінің сәулесі азайып кеткендей болды. Жан-таласып, егде қолдарымен көз жасын сүртіп тастауға тырысып еді, қозғалтпады. Ләйлә-қыз мұңайып жанарын бір жұмып, дем алып тағы ашамын деген, бірақ... Жан тапсырған төсектегі қыз суретін ұзақ аймалаған Ай биіктеп, жылжып кетті. Мәңгілік қоштасып кетті. Екі тіршілік: Бірі - жер баласы, бірі - түн баласы. Қатира тойға дайындалып жүріп, әдеттен тыс ұзарып, сулап жатқан Ләйләнің қасына ентелеп жетіп барады да, үңіле қарады:

- Ойбай, мына бейбақ өліп қалғаннан сау ма? Құдай-ау, өліп қалыпты. Енді қайттім? Қырсықты неменің дәл той күні өлетінін кім білген. Қатира езінен-өзі сөйлеп, әрлі-бері жүріп, сенделіп қалды.

«Қап, дәл той күні қылжия қалғанын көрмеймісің. Қасиетсіз неме. Той үстінде кімге барып, ат үсті өлімді хабарлайсың. Жатсын енді, менен басқа мұны өзір сезе қойған ешкім жоқ», - деген әйелдің сумақай жүйрік ойы бір сәтте шешім қабылдап, кезеріп жатқан қыз жүзін орамалмен жасырып жаба салған. Сол бойы үйден жүгіріп шыққан Қатира сасып қалды. Алыстан, өзіне таныс зарлы әуен талып естілді. Қара жамылған Қарауылдың топ-топ адамдары аңырап, тағы да керісіп жүр. Айтқан сөздерінен төбе құйқақ шымырлап, сай-сүйегің сырқырайды.

- Ойпыр-ау, өлтіре ме, қайтеді. Түнде тағы... тағы да... жарылысы болды.. Қатира дір-дір етті.

Өлгінің өліміне сол жарылыстың әсері болмасын...» - деді іштей сыбырлап. Еңіреп жатқан сонау қаралы топты той болатын үйіне жақындатқысы келмеді.

- Аулақ! Аулақ! Тұңғышымыңның қызығын тойлатуға да мұрша бермедіңдер ме? Өлгенде бір көрген қызы-

ғымды қисандаршы, тым болмағанда! Сосын әлі үйінен шықпаған Ләйләнің сүйегі есіне түскенде әлсіреп, өңі қуарып, бүк түсіп, отыра кетті. Қарауылдың қаралы тобыры осылай қарай бет алыпты, шулап келеді. Қатираның дыбысы шықпады... Біресе алақанын жайып, көптен жәрдем сұрайды. Біресе екі қолын төбесіне қойып, аңырап, босағасына қарай теңселіп құлай береді. Қалықтап жылжыған Ай сәулесі қараңғыда қалып бара жатқан Қатираның жүзіне сонау алыстағы қалпы жіп-жіңішке болып түсті. Өзі шалқайып жатыр. Қатираның көзіне Ай жарылып, екіге бөлінгендей көрінді. - Ойпыр-ай, - деді ол сыбыр-сыбыр етіп: - Ендігі жерде Қарауылдың Айы бұрынғыдай толықсып сән бермейді десеңші. Сүттей аппақ болып, қап-қараңғы түннің көзін ашпайды десеңші! Саусақтары дір-дір етіп, кеудесін қысып бара жатқан бешпетінің түймелерін ағыта берді, ағыта берді...

Казахстан произвел новый вид дизтоплива, который выдержит сильные морозы

Новый вид дизельного топлива Khazar-32 не имеет аналогов на казахстанском рынке, заявляют производители.

Зимний вид дизельного топлива, который способен выдержать казахстанские морозы, произведен на Атырауском нефтеперерабатывающем заводе (АНПЗ), сообщает пресс-служба предприятия.

Новый вид топлива произведен в конце ноября и по результатам голосования сотрудников завода получил название — Khazar-32. Его предельная температура фильтруемости (ПТФ) составляет — 32.

«По своим качествам он соответствует экологическому классу К5, то есть имеет минимальное содержание серы, а значит менее вредный для экологии», — отметил зампреда Правления АО «НК «КазМунайГаз» по транспортировке, переработке и маркетингу нефти Данияр Тиесов на V международной конференции «Нефтепереработка и нефтехимия Каспия и Центральной Азии».

По словам Тиесова, дизтопливо с ПТФ-32 выдерживает казахстанские морозы, а значит, будет востребован у жителей республики.

Новый продукт произведен на комплексе глубокой переработки нефти, построенном в рамках модернизации НПЗ. Это крупнейший в Казахстане комплекс технологических установок, который производит моторное топливо, соответствующее классам К4 и К5, и позволяет увеличить объемы переработки нефти на АНПЗ до 5,5 миллиона тонн.

Источник: sputniknews.kz

Не дарить госслужащим подарки на Новый год призвали в АДГСПК

Подарки госслужащим за выполнение служебных обязанностей запрещены в любой форме.

4 декабря на площадке Региональной службы центральных коммуникации Алматы прошел брифинг Департамента Агентства по делам государственной службы и противодействию коррупции по Алматы, сообщает Zakon.kz.

В ходе брифинга руководитель АДГСПК по городу Алматы Данияр Таумурат призвал граждан не дарить госслужащим подарки в преддверии новогодних праздников.

По его словам, благодарность, оказанная госслужащему в виде подарка, может обернуться административным штрафом, размер которого может составить полмиллиона тенге либо уголовным наказанием.

«Только за последний четвертый квартал составлены 6 административных протоколов на общую сумму штрафа 1 млн. 924 тыс. тенге: по ст.676, 677 КоАП РК (Дача незаконного материального вознаграждения, получение незаконного материального вознаграждения)» - отметил он.

Следует подчеркнуть, что подарки госслужащим за выполнение служебных обязанностей запрещены в любой форме.

Источник: zakon.kz

Ход строительства любых объектов в Казахстане можно будет отслеживать онлайн

Сегодня «Единый цифровой портал» тестируют в пилотном режиме на ряде строящихся объектов в Астане, а полностью его запустят в 2019 году.

На заседании правительства РК министр по инвестициям и развитию РК Женис Касымбек сообщил о работе по цифровизации строительной отрасли, передает корреспондент Zakon.kz.

«В рамках поручения Главы Государства проводится усиление контроля качества строительной сферы. В данный момент осуществляется перевод документов с традиционных бумажных носителей на электронный формат, что создаст прозрачность бизнес-процессов в строительстве», - сказал глава ведомства.

Он отметил, что для решения данной проблемы МИР РК создан «Единый цифровой портал», информационная система которого тестируется в пилотном режиме на реальных объектах в городе Астана. Основными участниками строительного процесса являются Подрядная организация, Технический надзор, Авторский надзор, которые с помощью ЭЦП получают доступ к указанному portalу и осуществляют функции в рамках своей компетенции.

«Также одним из преимуществ является возможность подключения к системе всех заинтересованных госорганов. Портал охватывает все стадии строительства - от котлована до завершения строительства. Все скрытые работы будут не только завершаться актами, но и

храниться в фото и видео формате. Необходимо отметить, что портал позволяет отслеживать применение материалов отечественного производства с помощью журнала входного контроля. Кроме того, в режиме реального времени можно наблюдать видео-трансляцию с объекта строительства», - пояснил Касымбек.

По его словам, система также позволит обеспечить контроль за качеством на всех этапах строительства включая процедуру приемки объекта в эксплуатацию.

«У каждого участника появится возможность в электронном формате подписывать соответствующую декларацию, заключение о качестве, заключение о соответствии выполненным работ, после чего заказчик подписывает акт приемки

объекта в эксплуатацию и одним кликом направляет в Госкорпорацию для регистрации. Таким образом, внедрение «Единого цифрового портала» значительно повысит качество строительства и прозрачность процессов. Применяемые при строительстве оборудования по фото и видео фиксации после ввода в эксплуатацию объекта будут подключены в общегородскую систему видеонаблюдения», - указал министр.

В рамках пилотного проекта ведется доработка информационной системы. После проведения всех соответствующих процедур планируется ввод в промышленную эксплуатацию данного портала в 2019 году.

Источник: zakon.kz

На юге Казахстана запустят четыре солнечных станции и будут выпускать керамогранит

Замакима Кызылординской области рассказал о проектах в рамках инвестфорума Baikonur Invest.

В рамках десятого международного инвестиционного форума Baikonur Invest, который проходит в Кызылорде, заместитель акима области Евгений Ким и председатель совета директоров компании Rino Asia Дугу Гокхан Эфе подписали соглашение о реализации инвестиционного проекта по строительству завода керамической плитки.

«Это очень большой проект, мы шли к нему в течение года, — рассказал Ким. — Все вопросы решены, выделен земельный участок. В будущем этот завод будет поставлять на внутренний рынок Казахстана керамическую плитку».

В акимате Кызылординской области рассказали, что строительство завода запланировано на 2019-2021 годы,

мощность производства составит 21 миллион квадратных метров керамической плитки и керамогранита в год. Реализация проекта позволит создать 400 новых рабочих мест в регионе и увеличить ассортимент отечественной продукции, способствовать импортозамещению.

Также в ходе инвестфорума прозвучало сообщение о том, что в Кызылординской области в ближайшие годы будут построены сразу четыре солнечных электростанции. Одну из них — в Жалагашском районе — построит французская компания Total Egen. Две других, в самой Кызылорде и в Жанакорганском районе, возведут инвесторы из Болгарии, компания HydroEnergy. И, наконец, солнечную станцию в Шиелийском районе будут строить совместно Samruk Kazyna – United Green и Авелар Солар

Технолджи, сообщили в областном акимате.

Заместитель акима Кызылординской области Евгений Ким отметил, что регион находится в зоне высокой солнечной активности — более 3 000 часов в год здесь солнечно. По словам Евгения Кима, мощность станций составит 140 мегаватт, участки под строительство уже выделены, инфраструктура готова.

Напомним, в Кызылорде продолжает работу десятый международный форум Baikonur Invest, основная тема которого — «Зеленая» экономика — новый курс развития региона».

Ключевыми вопросами обсуждения в этом году стали аспекты внедрения новых технологий и «зеленых кластеров», использования природного потенциала региона в возобновляемой энергетике, сельском хозяйстве, управлении водными ресурсами, утилизации отходов и других секторах.

В форуме участвуют представители из Испании, Франции, Болгарии, Китая, Кореи, Турции, России, Узбекистана и других стран.

«Основной целью форума является установление взаимовыгодного партнерства иностранных и отечественных инвесторов с компаниями региона, в том числе объединение усилий представителей бизнеса, науки и власти для содействия в реализации инвестиционных проектов, диверсификации и модернизации экономики региона», — рассказал заместитель акима Кызылординской области Евгений Ким.

Источник: sputniknews.kz

Назарбаев и Путин обсудили предстоящие встречи

Состоялся телефонный разговор с Президентом Российской Федерации Владимиром Путиным.

Главы государств обменялись мнениями по актуальным вопросам двусторон-

него сотрудничества, а также региональной и международной повестки дня.

Кроме того, лидеры рассмотрели график предстоящих встреч, включая ход подготовки к предстоящему заседанию

Высшего Евразийского экономического совета и неформальному саммиту глав государств-участников СНГ в Санкт-Петербурге.

Источник: akorda.kz

Инвентаризацию многоквартирных жилых домов хотят провести в 2019

Также требуется разработать единые технические требования по приборам учета.

Министр по инвестициям и развитию РК Женис Касымбек на заседании правительства РК рассказал, как проходит цифровизация жилищно-коммунального хозяйства (ЖКХ) страны, передает корреспондент Zakon.kz.

По его словам, цифровизация ЖКХ необходима для достижения прозрачности деятельности всех участников сектора, социальной удовлетворенности, повышения качества предоставляемых услуг и тем самым, повысить доверие граждан к сектору.

«Для этого первоначально требуется провести мероприятия по приборизации жилых домов. В целом это полномасштабная установка умных приборов учета с возможностью передачи данных. По данным местных исполнительных органов в стране уровень приборизации многоквартирных жилых домов составляет 45%. Установлено порядка 50 тысяч общедомовых приборов учета, дополнительно необходимо порядка 62 тысяч единиц», - сказал он.

Как добавил глава ведомства, в среднем экономия от установки такого счетчика составит порядка 2,7 тысяч тенге. В масштабах всей страны эта экономия в денежном выражении может достигнуть 32,5 млрд тенге в год. Также экономия может быть достигнута за счет установки общедомового прибора учета тепла и автоматического теплового пункта. Сейчас для полномасштабного внедрения общедомовых приборов учета тепла и автоматических тепловых пунктов готовится пакет документов по привлечению инвестиций и средств банков второго уровня.

Наряду с этим в пилотном режиме создана Единая информационная система жилищного фонда и ЖКХ под рабочим названием e-SHANYRAQ.

«Система позволит жителям участвовать в управлении домом онлайн в режиме реального времени, обеспечив прозрачность, мониторинг за движением средств и их целевое использование на

счетах управляющей компании. Жители в режиме реального времени смогут проверить правильность выставления счетов, исходя из показаний счетчиков и утвержденных тарифов», - отметил Касымбек.

Еще одна задача в рамках цифровизации ЖКХ заключается во внедрении новых технологий.

«На территории Казахстана уже определены участки в г. Астана, Алматы, Атырау и Тараз для реализации пилотных проектов. Начат пилотный проект по применению антикоррозийных технологий в г. Астана совместно с АО «Астана-Теплотранзит» на стальной трубе протяженностью 24 км. Также прорабатывается возможность реализации пилотного проекта по применению антикоррозийных технологий японской компании в г. Алматы. По результатам проведенных испытаний будет принято решение по масштабному внедрению технологий и по производству данного оборудования на территории Казахстана», - проинформировал глава МИР РК.

За счет применения новых антикоррозийных технологий можно снизить конечную стоимость на модернизацию 100 км сетей в среднем с 16 млрд тенге до 2,4 млрд тенге и продлить жизненный цикл тепловых сетей до 30 лет.

Встреча Нурсултана Назарбаева с генерал-губернатором Канады Жюли Пайетт

Глава государства поприветствовал Жюли Пайетт и отметил символичность первого официального визита Генерал-губернатора в Казахстан, совпавшего с успешным полетом канадского космонавта Давида Сен-Жака с космодрома Байконур.

- Для Вас это имеет очень большое значение, поскольку Вы сами дважды побывали в космосе с подобной миссией, - подчеркнул Президент Казахстана.

Нурсултан Назарбаев указал, что в этом году исполнилось 26 лет с момента установления дипломатических отношений между двумя странами, и акцентировал внимание на положительных тенденциях в сфере торговли и взаимных инвестиций.

В свою очередь Генерал-губернатор Канады, поблагодарив за предоставленную возможность посетить Казахстан с официальным визитом, отметила, что ранее она уже была на космодроме Байконур в качестве участника различных космических программ.

- Я приехала в Казахстан с приветствием от премьер-министра Канады. Мы очень рады тому, что стартовавший космический экипаж уже находится на орбите. Завтра мы посетим национальный космический центр. Надеемся, что меморандум о взаимопонимании между Национальным космическим агентством Казахстана и Канадским космическим агентством будет плодотворным, - заключила Ж.Пайетт.

Кроме того, Генерал-губернатор подчеркнула, что Канада всецело поддерживает антиядерные инициативы Президента Казахстана.

В завершение стороны обсудили вопросы взаимодействия в сфере образования и науки, сельском хозяйстве и агропромышленном секторе, а также выразили уверенность, что состоявшийся визит послужит дальнейшему укреплению взаимовыгодного сотрудничества между Казахстаном и Канадой.

Источник: akorda.kz

Мировые поставки смартфонов выросли на 1,4%

На это повлияло улучшение качества гаджетов и снижение цен

Мировые продажи смартфонов конечным пользователям в III квартале 2018 года выросли на 1,4% по сравнению с тем же периодом 2017 года и составили 389 млн единиц. Об это сообщает Интерфакс-Казахстан со ссылкой на исследовательскую компанию Gartner.

Китайский производитель смартфонов Huawei увеличил продажи на 43% и вышел на второе место в мире по этому показателю, обогнав Apple. Продажи компании в июле-сентябре составили 52,2 млн единиц против 45,7 млн у Apple.

Xiaomi вышла на четвертое место, обогнав конкурирующую OPPO и увеличив долю рынка с 7% до 8,5%; ее продажи составили 33,2 млн устройств.

Продажи смарт-часов резко возросли «Ведущие китайские производители смартфонов нарастили свои продажи на рынках развивающихся стран в третьем квартале 2018 года благодаря низким ценам, улучшениям камер и дисплеям с высоким разрешением», - говорит директор отдела исследований в Gartner Аншул Гупта.

Между тем безоговорочный лидер рынка, южнокорейская Samsung, сократила продажи на 14%, до 73,36 млн смартфонов, падение стало рекордным за всю историю составления отчетов Gartner. Ее доля рынка упала с 22,3% до 18,9%.

kapital.kz

Алматыда Сақ мәдениетінің орталығы ашылады

Мақсаты отандық мәдениет пен өнерді бүкіл әлемге таныту болып табылады. Боралдай сақ қорғанында Орталық Азияда үлкен Сақ қорғанын құру жоспарлануда. Бұл туралы Алматы қаласы Мәдениет және мұрағаттар басқармасы басшысының орынбасары Данияр Әлиев Орталық Азия халықтарының мәдени форумында айтты.

Данияр Әлиев форум барысында Алматы қаласында мәдени ошақтарды жандандыра түсуге көп көңіл бөлініп отырғанын, алдағы уақытта Боралдай сақ қорғанында Орталық Азияда үлкен Сақ қорғанын құру жоспарланып жатқанын жеткізді.

«2019-2020 жылдары қорғанның құрылыс жұмыстары жасалып, 2021 жылы халықтың игілігіне беріледі. Сондай-ақ Райымбек атамның кесенесі осы уақытқа дейін бірнеше Қоғамдық бірлестіктің қарамағында болып келді, былтыр қала әкімінің тікелей тапсырмасымен бұл жер Алматы қаласы музейлер бірлестігінің қарамағына өтіп, қазір онда үлкен музей құру жоспарлануда», - деді ол.

Сонымен қатар ол, қаладағы Розабакиев көшесі бойындағы Мега сауда үйінің қарама-қарсы бетіне үлкен

Сақ мәдениетінің орталығы ашылатынын, ал «Қазақфильм» аумағында этноленд құрылатындығын да айтып өтті.

«Осы іс-шаралардың барлығының түп мақсаты – қазақ мәдениетін, өнерін бүкіл әлемге таныту. Кез-келген ғылымның негізі осы мәдениетте дейді. Ал мәдениеттің алға қарай жылжуына осындай іс-шаралардың берері көп», - дейді Данияр Әлиев.

bnews.kz

AD «Фонд «Даму» предоставляет
Т 130 860 000 | 50%
субсидия гарантией

**ПОДДЕРЖКА
ЭНЕРГОСЕРВИСНЫХ ИНИЦИАТИВ
В ГОРОДАХ КАЗАХСТАНА**

1408 www.damu.kz www.eep.kz

ЛЕГКНЕ ПРОЦЕНТЫ ПО КРЕДИТУ

УВЕЛИЧЕНИЕ ПРОЦЕНТНОЙ СТАВКИ

1408

«ДЕЛО ЗА МАЛЫМ!»

ВОСПОЛЬЗУЙТЕСЬ КРЕДИТОМ НА ЛЬГОТНЫХ УСЛОВИЯХ СО СТАВКОЙ НЕ БОЛЕЕ **6% ГОДОВЫХ** ДО **19 240 000** ДЛЯ МАЛОГО БИЗНЕСА

1408

ГАРАНТИИ

ДОРОЖНАЯ КАРТА БИЗНЕСА 2020

4G

1408

«НҰРЛЫ ЖЕР»

СУБСИДИЯ 7% ГОДОВЫХ

1408

ДАМУ ӨНДІРІС

ДО 1 850 000 000 Т

1408

ЖЕТИСУ

8,5% ЖЫЛЫНА ГОДОВЫХ

1408

ДАМУ РЕГИОНЫ

1408

Меншік иесі:
«Халық Ақпарат» ЖШС
Мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін есепке алу туралы №15964-Г куәлігін 15 сәуір 2016 ж

ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитеті берген.
Бас редактор: Тұрсынбеков К.Н
Газет ЖК Карасташева Яна Леонидовна бастаханасында басылды. Қарағанды қ-сы, Пичугина к-сі 255а, тел.: 8 (7212) 47-86-13.

Жарнама және хабарландыру қабылдау (редакция мекенжайы):
ҚР, индекс: 050002, Алматы қ-сы, Жібек жолы 50, «Квартал» БО, 4 қабат, 404 кеңсе.
Тел: 8 (727) 273-83-81
8 (778) 997-83-95

Прием рекламы и объявлений (адрес редакции): РК, индекс: 050002, г. Алматы, ул. Жибек Жолы 50, 4 этаж, 404 офис.
Тел: 8 (727) 273-83-81
8 (778) 997-83-95

E-mail: 150240018148@mail.ru
Газет аптасына 5 рет шығады (Сейсенбі, сәрсенбі, бейсенбі, жұма, сенбі).
Жазылу индексы: 64686
Таралым 2 000 дана.